

GEWESTELIJK PROGRAMMA VOOR PESTICIDENREDUCTIE 2018- 2022 EINDVERSLAG OVER DE UITVOERING

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

INHOUDSOPGAVE

1.	EVALUATIE VAN HET PROGRAMMA 2018-2022 - samenvatting	3
2.	ACTIES 2018-2022 – Evaluatie van de uitvoering	5
2.1	Opleiding voor professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen	5
2.2	Verkoop van pesticiden	8
2.3	Informatie en bewustmaking over pesticiden en alternatieven	9
2.4	Inspectie van de uitrusting die wordt gebruikt voor de toepassing van GBM	16
2.5	Aankondiging van bespuitingen aan potentieel blootgestelden	16
2.6	Beschermen van het aquatisch milieu	17
2.7	Beschermen van specifieke gebieden	20
2.9	Geïntegreerde gewasbescherming - Integrated Pest Management (IPM)	27
2.10	Indicatoren	34
2.11	Risicobeperkende maatregelen	35
2.12	Beheer en opvolging van het plan	36

1. EVALUATIE VAN HET PROGRAMMA 2018-2022 - SAMENVATTING

Hieronder volgt een samenvatting van de belangrijkste elementen van de evaluatie van de uitvoering van het programma 2018-2022:

- In het Brussels Gewest werden opleidingen en examens voor fytolicenties van het type NP, P1 en P2 georganiseerd. Het ontwikkelde systeem werkt betrekkelijk goed, maar is voor verbetering vatbaar. De communicatie met het professionele doelpubliek moet worden ontwikkeld om het aantal inschrijvingen te verhogen. Dat is momenteel (eind 2022) te laag. Naast de opleidingen overdag, face-to-face of via webinars, zou het ook interessant zijn om online opleidingsmodules te ontwikkelen en zelfstudie mogelijk te maken om een breder publiek te bereiken.
- Leefmilieu Brussel coördineerde de Belgische actie voor de actualisering van de verplichte informatie over de risico's van en alternatieven voor pesticiden in verkooppunten voor niet-professionele gebruikers, in samenwerking met de Adviesraad van het NAPAN en de NTF. Deze actie moet gepaard gaan met de opleiding van adviseurs in de winkels (fytolicentie NP) en met de inrichting van een callcenter voor het grote publiek. Al deze maatregelen zijn een stap in de goede richting, maar het is niet duidelijk of ze wel echt doeltreffend zijn. In de winkels zijn slechts sporadisch NP-adviseurs beschikbaar, het advies is verre van systematisch, het callcenter is weinig bekend en wordt nauwelijks gebruikt, en het werkelijke effect van de verplichte informatieposters op de klanten is onbekend. Het Brussels Gewest overweegt daarom andere aanvullende acties gedurende de periode 2023-2027 om ecologisch tuinieren te stimuleren.
- De communicatie naar het grote publiek toe is een terugkerende taak. Er zijn tal van activiteiten en campagnes opgezet en er is webcontent aangemaakt om de burgers te informeren en te sensibiliseren over pesticiden, de alternatieven, spontane flora en de evolutie van het Brusselse landschap. De Hortésie-studie heeft bevestigd dat de Brusselaars belangstelling hebben voor hun tuinen en voor het milieu. De meerderheid van de respondenten is voorstander van een totaal verbod op synthetische pesticiden in de tuin. Sommige doelgroepen zijn echter nog steeds minder geneigd om milieuvriendelijke praktijken toe te passen, hoofdzakelijk vanwege hun leeftijd of economische status, of omdat ze moeilijker toegang hebben tot de traditionele kanalen voor milieueducatie en -voorlichting. Er wordt gezocht naar manieren om hen beter te betrekken: gepersonaliseerd advies via een netwerk van deskundigen/ambassadeurs in de buurt, milieueducatie, intergenerationele activiteiten, bezoeken aan voorbeeldtuinen enz. Daarnaast zou een sterkere aanwezigheid op de sociale netwerken en de ontwikkeling van een ad-hocwebsite ook nuttig zijn. Er moeten prioriteiten worden gesteld naar gelang van de beschikbare personele en budgettaire middelen om deze communicatieacties uit te voeren.
- De chemische kwaliteit van het oppervlaktewater en de grondwaterlichamen werd constant gecontroleerd in verband met de implementatie van het Waterbeheerplan. De situatie verbetert wat betreft de prioritaire stoffen die op Europees niveau zijn vastgesteld. De wettelijke bepalingen inzake het op de markt brengen en het intrekken van de goedkeuring van bepaalde pesticiden lijken een positief effect te hebben gehad. Niettemin moet het Brussels Gewest waakzaam blijven voor recentere stoffen die weinig of niet getest zijn en waarvoor niet altijd een milieukwaliteitsnorm geldt (opkomende problemen). In dit verband moeten de uitwisseling van gegevens en de samenwerking op nationaal niveau zeker worden gehandhaafd en zelfs worden versterkt. Het zou ook

nuttig zijn om meer inzamel punten in te richten en meer monsters te nemen, om een meer gedetailleerde analyse van de bronnen van verontreiniging mogelijk te maken en, indien nodig, remediëringmaatregelen te overwegen.

Voorts moeten de gewestelijke maatregelen ter bescherming van het aquatisch milieu worden getoetst aan de stand van de wetenschappelijke kennis over de mechanismen van pesticidenverontreiniging (overwaaiing, vervluchtiging, uitspoeling enz.), die de laatste jaren is toegenomen. Indien nodig moeten aanpassingen van het Brusselse rechtskader worden voorgesteld.

- Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is sinds 1 januari 2019 (einde van de overgangperiode) verboden in de openbare ruimte. Dit verbod, waarover uitgebreid werd gecommuniceerd, lijkt nu te worden nageleefd. De Natuurfacilitator en de ondersteuningscel voor pesticidevrije openbare ruimten hebben een duidelijke vooruitgang vastgesteld in de praktijken van de openbare beheerders in de periode 2016-2020. De openbare ruimten vervullen een voorbeeldfunctie. Ze zijn bronnen van inspiratie en gedragsverandering voor de hele bevolking.
- Leefmilieu Brussel heeft gecommuniceerd over het verbod op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in inrichtingen voor kwetsbare doelgroepen. Er ging bijzondere aandacht naar omgevingen waar jonge kinderen worden opgevangen en naar scholen, met talrijke bewustmakingsacties, projectoproepen en begeleiding voor de transitie naar meer ecologische beheerpraktijken. In de toekomst is de natuurfacilitator ook van plan meer acties te ontwikkelen met rusthuizen en ziekenhuizen. Ook andere privéruimten die openstaan voor het publiek (bv. sportvelden) verdienen meer aandacht. Verder werd nog weinig aandacht besteed aan het probleem van de omwonenden van behandelde percelen die aan bestrijdingsmiddelen worden blootgesteld. Er moeten passende risicobeperkende maatregelen worden voorgesteld.
- De (semi-)natuurgebieden (Natura 2000-gebieden, natuur- en bosreservaten) genieten een goede bescherming op basis van de gewestelijke wetgeving. De regelmatige controle van de geldende maatregelen moet worden voortgezet. De bescherming van fauna, flora en zwammen omvat ook de omkadering van pesticidegebruik op het gehele grondgebied, en profiteert in het algemeen van alle acties van het programma voor pesticidenreductie. Tevens moet men waakzaam blijven voor ingevoerde besmettingen, met name via siergewassen die buiten het gewest worden geproduceerd. Om dit probleem aan te pakken, zou men de ontwikkeling van plaatselijke productiekanalen met beperkte input kunnen bevorderen.
- De uitvoering van de Good Food-strategie heeft de toegang tot productielocaties voor duurzame landbouw vergemakkelijkt en tegelijkertijd het leren en uitwisselen van ecologische landbouwpraktijken gestimuleerd. De Facilitator voor Stadslandbouw werd opgericht om projectdragers te informeren en te begeleiden, met name op het gebied van de productietechnieken. De biologische landbouw en de toepassing van de principes van de geïntegreerde gewasbescherming moeten verder worden ondersteund, met financiële steun, opleidingen of technische documenten. Leefmilieu Brussel wil ook de toepassing van geïntegreerde gewasbescherming in groene ruimten, tuinen en infrastructuren beter omkaderen, onder andere met fiches over geïntegreerde gewasbescherming en technische gidsen over het ecologische pesticidevrije beheer van deze ruimten.
- Biociden voor plaagbestrijding lijken sterk op gewasbeschermingsmiddelen, maar zijn op gewestelijk niveau veel minder gereguleerd dan hun tegenhangers voor gewasbescherming. Momenteel is er weinig sensibilisatie, weinig informatie en weinig regelgeving voor het gebruik ervan. In de periode

2018-2022 is op dit gebied weinig vooruitgang geboekt. Omwille van de samenhang en met het oog op een optimale bescherming van het milieu en de gezondheid moet in het programma 2023-2027 bijzondere aandacht worden besteed aan biociden, waarbij ook moet worden gedacht aan een verbetering van het huidige rechtskader.

De pesticidenordonnantie van 20 juni 2013 voorziet niet in de systematische verzameling van informatie over het gebruik van producten. In het algemeen beschikken we dus niet over precieze gegevens over de hoeveelheid pesticiden die in ons gewest worden gebruikt. De verkoopgegevens die momenteel op federaal niveau worden verzameld, zijn niet ingedeeld per gewest en maken geen gedetailleerde analyse mogelijk om de doeltreffendheid van de gewestelijke maatregelen te beoordelen of de meest problematische toepassingen te identificeren. Deze kloof blijft bestaan en zal in het programma 2023-2027 moeten worden aangepakt.

2. ACTIES 2018-2022 – EVALUATIE VAN DE UITVOERING

2.1 Opleiding voor professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen

❖ Implementatie van het Belgische certificeringssysteem “Fytolientie”

Ref.	Doelstelling	Actie	KSF
BHG 2.1.1	De kennis van de operatoren van GBM certificeren. De sessies van de basisexamens om de kennis van de kandidaten te certificeren zullen regelmatig en voldoende worden georganiseerd.	Organisatie van de basisexamens voor de fytolientie.	Organisatie van een voldoende aantal examensessies voor elk type fytolientie.
2019: In 2019 werden examens P1 (FR/NL), NP (FR/NL) en P2 (FR) georganiseerd. 2020 - 2022: Doelstellingen bereikt Elk jaar werden minstens 2 examensessies voor elke plantengezondheidscertificering georganiseerd			
BHG 2.1.2	Zorgen voor coördinatie met de federale overheid. De lijsten met de geslaagden voor het basisexamen en de getuigschriften van aanvullende opleidingen zullen regelmatig worden bezorgd aan de FOD.	Aan de FOD de lijst bezorgen van de geslaagden voor het basisexamen en de getuigschriften van de aanvullende opleiding.	Goede werking van de uitwisselingsinterface tussen de opleidingsinstellingen en de FOD.
2019: De lijsten van de laureaten van de eerste in 2019 georganiseerde examens werden megedeeld aan de federale overheid voor de toekenning van fytolienties. Het proces lijkt te werken. 2020-2022: Doelstellingen bereikt Continue en functionele coördinatie			

❖ Toegang tot een aangepaste opleiding (basis & aanvullende)

Ref.	Doelstelling	Actie	KSF
BHG 2.1.3	Zorgen voor de basisopleiding van de operatoren van GBM.	Organisatie van de basisopleidingen.	Organisatie van een voldoende aantal examensessies voor elk type fytolientie.

Er zullen voldoende sessies van basisopleidingen worden georganiseerd voor de verschillende fyto-licenties en de getuigschriften van basisopleiding zullen volgens de regelgevende bepalingen worden afgeleverd.

2018 : Leefmilieu Brussel heeft deze acties opgestart via een Competentiecentrum voor Ecologisch Beheer. De basisopleidingen voor de fyto-licentie zijn eind 2018 van start gegaan met de P1-opleiding.

2019 :
De eerste basisopleidingen NP en P2 (FR) zijn in 2019 georganiseerd.

2020-2022: Doelstellingen bereikt

Organisatie van initiële NP-, P1- en P2-trainingssessies. Er is ook 1 P3-sessie (aanvullende modules op P2-training) georganiseerd.

BHG 2.1.4 Zorgen voor de basisopleiding van de | Het materiaal voor de basisvorming bijwerken. | Herziening ten minste om de twee jaar of zodra dit door een belangrijke ontwikkeling is vereist.
De inhoud van het materiaal van de basisopleidingen (syllabi en slides) moet periodiek worden bijgewerkt om rekening te houden met de wetgevende, wetenschappelijke en technische evolutie.

2018 – 2019

Actie gepland voor 2021-2022 met afstemming op het referentiesysteem voor ecologisch beheer (zie actie BHG 2.9.3).

2020 - 2022: evaluatie uitgevoerd

In 2021 werd een nieuw overheidscontract voor de organisatie van fyto-licentieopleidingen gelanceerd. Ter gelegenheid hiervan werden alle syllabi en de inhoud van de opleidingen herzien. De inhoud van de opleidingen kan worden gedownload van de speciale website <https://www.nature-academy.brussels/>

BHG 2.1.5 Zorgen voor de aanvullende opleiding van de | Organisatie van aanvullende opleidingsactiviteiten. | Aangepaste communicatie naar de opleidingsinstellingen.
operatoren van GBM.
Organisatie van een voldoende aantal activiteiten voor elk type fyto-licentie.

2018 – 2019

De basisopleidingsmodules P2 en de NP-opleiding zijn in 2019 als aanvullende opleiding geopend. Er is slechts één andere aanvraag voor de erkenning van een opleiding ingediend.

2020-2022: Bereikte doelstellingen

Vanaf 2022, een gediversifieerd aanbod van voortgezette opleidingen via de Natuuracademie van Leefmilieu Brussel, met een uitbreiding naar de thema's "ecologisch beheer" en stadslandbouw, alsook de organisatie van stages op het terrein.

BHG 2.1.6 Zorgen voor de aanvullende opleiding van de | Een evenwichtig aanbod van aanvullende opleidingsactiviteiten | Aanvullende opleidingsactiviteiten in meer dan 3 thema's per jaar;
operatoren van GBM. | voorstellen.
Aangepaste communicatie naar de opleidingsinstellingen.

2018 – 2019

Het BHG heeft slechts één aanvraag ontvangen voor de erkenning van een aanvullende opleidingsactiviteit in 2019. Daar zijn verschillende redenen voor: het ontbreken van specifieke opleidingsinstellingen voor de groene sectoren in het gewest, de onwetendheid over deze mogelijkheid, de erkenning van activiteiten door andere gewesten (hoewel ze in het Brussels gewest worden georganiseerd).

2020-2022: Doelstellingen bereikt

Enkele ad-hocverzoeken om erkenning ontvangen en verwerkt.

BHG 2.1.7	Zorgen voor de aanvullende opleiding van de operatoren van GBM.	Een aanbod aan aanvullende opleidingsactiviteiten voorstellen dat ook voldoet aan de doelstellingen van de andere gewestelijke plannen, programma's en strategieën.	Coördinatie met de andere gewestelijke plannen en programma's; Aangepaste communicatie naar de opleidingsinstellingen.
----------------------	---	---	--

De aanvullende opleidingsactiviteiten zullen in het bijzonder de nadruk leggen op de doelstellingen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest die door het Gewestelijk Natuurplan of de Good Food-strategie worden nagestreefd.

2018 : De activiteiten van het Competentiecentrum Ecologisch Beheer richten zich op activiteiten die niet erkend zijn voor de fytolicensie (d.w.z. het thema van de pesticidenreductie wordt er behandeld, maar niet voldoende in kwantitatieve termen): - 23/04/18: Stedelijke biodiversiteit – Stand van zaken en uitdagingen van de biodiversiteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest - 28/05/18: Bijen in de stad: stand van zaken en vooruitzichten voor de bescherming van wilde bestuivers (concurrentie tamme/wilde bijen) - 03/10/18: Integratie van de fauna in de groene ruimtes (terreinbezoeken) - 05/11/18: Stedenbouw en biodiversiteit (biodiversiteitspotentieel-opervlaktefactor BAF+ en Ecopotentieel) - 05/10/18: Bouwen en biodiversiteit (seminarie duurzame gebouwen) - 06/12/18: Circulaire groene ruimtes: de circulariteit van de materiaalstromen integreren in het beheer van groene ruimtes
2019 : Activiteiten van het Competentiecentrum Ecologisch Beheer : - 26/03/19: Gebouwen vegetaliseren: Het urbanisme gaat over naar groen - 23/04/19: Invasieve exotische planten - 06 en 07/05/19: De laanbeplantingen in de stad - 28/05/19: Duurzame stedelijke bloei - 2/10/19: Leve(n)de bodem De deelnemers aan deze opleidingen zijn voornamelijk beheerders van openbare ruimtes. Er zal een reflectie worden gestart om andere professionele doelgroepen te bereiken (thema's, opleidingsuren en -periodes, enz.).
2020-2022 : Functioneel terugkerende actie Het competentiecentrum voor ecologisch beheer is de "Natuuracademie" geworden: https://www.nature-academy.brussels/?lang=nl In 2022: - 6 nascholingen georganiseerd over "pesticiden en geïntegreerd beheer". - 21 opleidingen over "ecologisch beheer" (waarvan 8 op het terrein), waarvan sommige erkend zijn als nascholingsactiviteiten - 2 opleidingen over "stadslandbouw" - 6 opleidingen over "stadsecologie" - 6 cursussen "stadsplanning en biodiversiteit" - 3 opleidingen over "geïntegreerd regenwaterbeheer" - 10 cursussen over "bomenbeheer in de stad". In totaal namen 535 deelnemers deel aan 2022, hoewel de overgrote meerderheid niet betrokken was bij het verkrijgen of vernieuwen van een fytolicensie.

BHG 2.1.8	Het opleidingsmateriaal voor iedereen ter beschikking stellen.	Het opleidingsmateriaal van de basisopleiding en van de aanvullende opleidingsactiviteiten ter beschikking stellen op het internet.	Aangepaste communicatie naar de opleidingsinstellingen.
----------------------	--	---	---

Het regelmatig bijgewerkte materiaal van de basisopleiding en het materiaal van de aanvullende opleidingsactiviteiten zullen ter beschikking zijn op de website van Leefmilieu Brussel.

2018 – 2019

Het materiaal voor de basisopleiding, dat regelmatig wordt bijgewerkt, en het materiaal voor de aanvullende opleidingsactiviteiten zullen beschikbaar zijn op de website van Leefmilieu Brussel.

Er worden opties onderzocht voor 2020.

2020 - 2022: Voltooid

Het trainingsmateriaal is online gezet. Vanaf 2023 kunnen ze worden gedownload van <https://www.nature-academy.brussels/>

2.2 Verkoop van pesticiden

❖ Algemene informatie die wordt verstrekt op plaatsen waar pesticiden voor amateurgebruik worden verkocht

Ref.	Doelstelling	Actie	KSF
Bel. 2.2.1 	Sensibilisatie van de gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen voor amateurgebruik om te kiezen voor een risicoarme benadering.	De algemene informatie updaten die beschikbaar is op plaatsen waar GBM voor amateurgebruik worden verkocht.	Beschikbaarheid van nieuwe instructies voor GBM- verkopers in 2019.
	De amateurgebruiker van GBM bewustmaken van de blootstellingsroutes (via de huid, inname...) bij gebruik van GBM, van risicobeperkende maatregelen, en van een risicoarme benadering die de risico's beperkt. De bewustmakingscampagnes zijn uiterlijk in 2019 beschikbaar op de plaatsen waar GBM voor amateurgebruik worden verkocht, zoals voorzien in art. 5 van het KB (04/09/12) betreffende het FRPP.		
	In 2019 heeft Leefmilieu Brussel een nationale ad hoc werkgroep gecoördineerd, die afhangt van de NTF en verbonden is met de adviesraad van het NAPAN, om de inhoud en de modaliteiten van de verplichte algemene informatie in de winkels te herzien.		
	Deze werkgroep heeft twee ontwerpaffiches (een over alternatieve methoden voor GBM's, de andere over risicobeperkende maatregelen) opgesteld. Op basis hiervan moeten nieuwe communicatietools klaar zijn voor gebruik tegen juni 2020. De nieuwe instructies zullen vervolgens aan de distributeurs worden meegedeeld met het oog op een effectieve invoering van de nieuwe aankondigingsverplichtingen in januari 2021.		
	2020 - 2022 : Actie voltooid		
	De nieuwe communicatie-instrumenten zijn ontwikkeld in overleg met de belanghebbenden van de NAPAN-raad.		
	Ze zijn beschikbaar op de officiële website https://www.info-pesticide.be/ :		
	- Poster " Risicobeheer in de tuin		
	- Alternatieven voor herbiciden" poster		
	- poster alternatieven voor insecticiden		
	- poster alternatieven voor fungiciden		
	De ontwikkeling van deze posters ligt 1 jaar achter op schema. De nieuwe vereisten voor uitstallingen in winkels werden van kracht op 01/04/2022.		

❖ Beschikbaarheid van gecertificeerde voorlichters op verkoopplaatsen van pesticiden bestemd voor het brede publiek

Ref.	Doelstelling	Actie	KSF
BHG 2.2.1	Waarborgen van de kwaliteit van de informatie die in de verkooppunten wordt verstrekt.	Stimuleren van de opvolging van de aanvullende opleidingsactiviteiten voor de NP-fytolientie.	Inventarisering van de belangrijkste verkooppunten; Modaliteiten voor de organisatie van basisopleidingen en aanvullende opleidingsactiviteiten voor NP.
	Door middel van deze actie kan de deelname van de houders van NP-fytolienties aan specifieke aanvullende opleidingsactiviteiten worden gestimuleerd en kan men zich vergewissen van hun kennis van de aspecten die specifiek zijn voor het gewest.		
	2018 : Het opleidingsmateriaal voor de NP-fytolientie werd eind 2018 afgerond; een georganiseerde opleiding moest begin 2019 worden uitgesteld bij gebrek aan voldoende inschrijvingen.		
	De identificatie van de verkooppunten is gedeeltelijk aangevat als onderdeel van de diagnosefase van het Competentiecentrum Ecologisch Beheer, maar er zijn hiaten in de gegevens. Er zal een nieuwe methode worden ontwikkeld om de lijst van de distributeurs up-to-date te houden.		

2019 :
In 2019 werden de eerste NP-opleidingen en -aanvullende opleidingen voor de NP-houders georganiseerd.
Deze functie zal echter moeten worden versterkt.

2020 - 2022: Doorlopend (terugkerende actie).

In 2022 werd besloten om een online training te ontwikkelen voor verkopers die NP-fytollicentie willen behalen.
De MOOC "Partenaires Ville-Nature" werd tussen 2022 en 2023 gecreëerd en eind 2023 gepubliceerd op het platform <https://www.nature-academy.brussels/>.

BHG 2.2.2 Waarborgen van de kwaliteit van de informatie die in de verkooppunten wordt verstrekt. | Zichtbaarheid verlenen aan handelszaken die zich verbinden tot pesticidenreductie. | Inventarisering van de belangrijkste verkooppunten; Beschikbaarheid van communicatiemiddelen.

Het Gewest zal een handvest van goede praktijken opstellen rond de verkoop van gewasbeschermingsmiddelen en biociden die buitenshuis worden gebruikt. De handelaars en ondertekenaars van het handvest zullen kunnen rekenen op een verhoogde zichtbaarheid.

2018 :
In 2018 werd geen enkele actie was ondernomen.
De actie was opgeschort in afwachting van de adviezen van het Grondwettelijk Hof over de Waalse en Vlaamse decreten die de gewesten toelaten maatregelen te nemen op het vlak van de verkoop van producten, om de gewestelijke bevoegdheid inzake de begeleiding van de verkoop (bv. verkoop in gesloten kast) te bevestigen. Deze bevoegdheid werd begin 2019 bevestigd (zie de arresten 32/2019 en 38/2019 van 28 februari 2019).

2019 :
Het BHG coördineert sinds 2019 ook de Bel 2.2.1-actie.

2020 - 2022: Niet uitgevoerd vanwege onvoldoende personele en budgettaire middelen.

❖ GBM voor professionele gebruikers enkel verkrijgbaar voor houders van een fytollicentie

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is op dit gebied niet bevoegd.

2.3 Informatie en bewustmaking over pesticiden en alternatieven

❖ Zorgen voor het verstrekken van evenwichtige informatie over pesticiden en de alternatieven ervoor

Ref.	Doelstelling	Actie	KSF
Bel. 2.3.1 	Harmoniseren van de communicatie over biopesticiden en alternatieven voor de niet-landbouwsector.	Stand van zaken en uitwisseling van ervaringen in verband met biopesticiden en andere alternatieven (minstens één jaarlijkse intergewestelijke vergadering).	Kennisuitwisseling. Geharmoniseerde communicatie.

Deze actie zal trachten de communicatie te harmoniseren over het gebruik van biopesticiden en alternatieven voor niet-landbouwkundig gebruik, zoals het gebruik door particulieren en voor het onderhoud van groenzones en verharde oppervlakken.

2018 – 2019
Het project werd uitgesteld wegens andere prioriteiten
2020 - 2022 : Actie voltooid
In plaats van een nieuwe nationale definitie van “biopesticide” te ontwikkelen, werd beslist om de op Europees niveau vastgelegde definitie van “gewasbeschermingsmiddelen met een laag risico” (artikel 47 van Verordening 1107/2009) toe te passen. Om alle betrokken gewasbeschermingsmiddelen als dusdanig te kunnen identificeren, wordt nu een aanpassing van de wettelijke basis via het Koninklijk Besluit voor het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en aanverwante producten verwacht (zie actie Fed. 3.2.5 van het Federaal Reductieprogramma 2023-2027). Dit zal ook gevolgen hebben voor landbouwgewasbeschermingsmiddelen. De zoekfunctie voor toegelaten gewasbeschermingsmiddelen op Phytoweb is gewijzigd. Het is nu mogelijk om te filteren op “product met laag risico (art.47)”, “basisstof” of “product toegelaten voor biologische landbouw”. Nuttige links: - https://fytoweb.be/fr/produits-phytopharmaceutiques/consulter-autorisations-de-produits-phytopharmaceutiques - https://fytoweb.be/nl/toelatingen - https://fytoweb.be/en/plant-protection-products/consult-authorisations-plant-protection-products

BHG 2.3.1	Efficiënt communiceren naar de verschillende doelgroepen. Uitwerken van een communicatiestrategie en –plan. Beschikbaarheid van het communicatieplan; Coördinatie met de andere gewestelijke plannen en programma's. In een communicatiestrategie en -plan moeten de doelgroepen, boodschappen, acties, tools en planning worden bepaald voor de periode 2018-2022, zodat de algemene doelstellingen van dit programma voor pesticidenreductie kunnen worden behaald.
----------------------------	---

2018 :
Een communicatiestrategie, ontwikkeld in het kader van maatregel 21 van het gewestelijk natuurplan, is afgerond en wacht op formele validatie. In 2019 zal echter een nieuwe oriëntatie worden gegeven aan de gezamenlijke communicatie over de aspecten die verband houden met het Plan en het huidige Programma voor de professionele gebruikers, om de ontwikkelde instrumenten en de bijbehorende communicatie te uniformiseren. Deze nieuwe oriëntatie zal een onderscheid maken tussen het grote publiek (themamaand) en de professionele gebruikers (speciaal portaal). De acties voor het grote publiek worden geconcentreerd tijdens de Week zonder Pesticiden (20-30 maart) en tijdens de eerste editie van de Beurs voor de Natuurlijke Tuin.
2019 :
Geen formeel gevalideerde communicatiestrategie. De overheidsopdracht voor de consolidatie van de strategie voor de professionele gebruikers kon niet worden uitgeschreven; ze zal in 2020 worden overgedaan. De acties voor het grote publiek werden geconcentreerd tijdens de Week zonder pesticiden (20-30 maart), waaronder een openingssessie in aanwezigheid van de Franse senator Joël Labbé, en tijdens de tweede editie van de Beurs voor de Natuurlijke Tuin.
2020 - 2022: Doorlopend (terugkerende actie)
Jaarlijkse verlenging van de Natuurtuinfair, behalve in 2020 vanwege de Covid 19 pandemie. Lancering in mei 2022 van een nieuw communicatieconcept: Natuurmaand(https://environnement.brussels/citoyen/lenvironnement-bruxelles/sevader-en-ville/decouvrez-la-ville-nature), met de organisatie van begeleide wandelingen (met name om de spontane flora meer bekendheid te geven).

BHG 2.3.2	Efficiënt communiceren naar de verschillende doelgroepen.	Evaluëren van gedrag, houding en opinie van de doelgroepen.	Uitvoeren van ten minste 1 peiling 'groot publiek', 4 peilingen 'niet-publiek', 1 peiling 'professionals groene ruimten' ; Uitvoeren van een studie over de praktijken van amateurtuinieren.
	Er zullen enquêtes, monitorings en studies worden uitgevoerd bij de verschillende doelgroepen om de communicatietools van gegevens te voorzien, de doeltreffendheid van de campagnes te controleren, de behoeften aan informatie doelgericht te bepalen, enz. Als stand van zaken zal een studie over de praktijken van amateurtuinieren worden uitgevoerd, met de bedoeling om prioritaire actiepunten te formuleren.		
	2018 :		
	Meerdere elementen worden in overweging genomen:		

- Uitvoering van de diagnosefase van het Competentiecentrum Ecologisch Beheer (wat betreft de opleidingsbehoeften). Deze gegevens zullen in 2019 in overleg met de belangrijkste spelers op het gebied van beroepsopleiding worden herzien om het aanbod en de activiteiten van het Competentiecentrum te optimaliseren.
- Gunning van de opdracht voor de studie Hortésie over de particuliere tuinen en de park- en tuinaannemers. De studie heeft tot doel om naast de praktijken ook de meningen, attitudes en verwachtingen van de Brusselaars met betrekking tot hun tuinen te bepalen. Studie uitgevoerd in 2019 door het Institut de Gestion de l'Environnement et Aménagement du Territoire van de Université Libre de Bruxelles (IGEAT-ULB).
- De milieubarometer 2017-2018 van Leefmilieu Brussel heeft kunnen aantonen dat gezondheid (60%) en voedselkwaliteit (48%) de twee belangrijkste bekommernissen van de Brusselaars zijn. Bij de meer specifieke bezorgdheden staat de aanwezigheid van vervuilende stoffen in de voeding (en met name pesticiden) bovenaan op de overlastlijst met 56% van de Brusselaars, terwijl chemische huishoudproducten op de derde plaats komen (37% van de respondenten), ex-aequo met de uitstoot van het wegverkeer en na de luchtkwaliteit. Enkele vragen gaan oppervlakkig in op het probleem van de pesticiden, en daaruit blijkt dat 50% van de respondenten geen of weinig pesticiden gebruikt (maar de formulering van de vraag is dubbelzinnig en kon tegenstrijdige antwoorden uitlokken), en slechts 9% zou voorstander zijn van het gebruik van herbiciden om de spontane vegetatie op de wegen te controleren.

2019 :

- Voortzetting van de studie Hortésie, waarvan de resultaten aan het eind van het eerste kwartaal 2020 beschikbaar zullen zijn.
- Het Office de la Naissance et de l'Enfance (ONE) heeft in 2019 een enquête gehouden bij de verantwoordelijken van de instellingen voor kinderopvang om de uitvoering van het project 'Geen pesticiden in de instellingen voor kinderopvang', dat in samenwerking met Leefmilieu Brussel en Adalia 2.0 werd uitgevoerd, te evalueren en te begeleiden. De resultaten wijzen op een goede kennis van de gewestelijke verbodsbepalingen op het gebruik van GBM's in deze instellingen die een kwetsbaar publiek opvangen: 99,5% van de steekproef (422 personen, 25% van de opvangcapaciteit) weet dat het gebruik van synthetische GBM's in de instellingen voor kinderopvang verboden is, tegenover 82% voor 'bio-pesticiden' en 'eco/bioproducten'. Merk echter op dat de steekproef zeer weinig niet-gesubsidieerde gezinsstructuren bevatte. Het evaluatieverslag (nog niet gepubliceerd) bevat aanbevelingen om het niveau van de informatie en sensibilisatie van deze doelgroep in de toekomst te verbeteren.
- Binnen Leefmilieu Brussel is een algemene coördinatieactie gestart met betrekking tot de organisatie van enquêtes. Dit werk moet uiteindelijk de organisatie van enquêtes bij het grote publiek over verschillende onderwerpen vergemakkelijken. Tegelijkertijd is begonnen met het ontwerp van een nieuwe barometer die in 2020 zal worden georganiseerd.

2020 - 2022: Doorlopend (terugkerende actie)

De gedragsbarometer 2020 van Leefmilieu Brussel bevestigde dat de bezorgdheid over de voedselkwaliteit een van de belangrijkste milieubekommernissen is van de Brusselaars. De helft van de Brusselaars is van mening dat de aanwezigheid van chemische stoffen (waaronder pesticiden) in voedsel een grote of zeer grote impact heeft op hun gezondheid. Wat tuinieren betreft, zegt de meerderheid geen pesticiden te gebruiken.

**BHG
2.3.3**

Zorgen voor de beschikbaarheid van burgers die kennis doorgeven.

Opleiden van de Moestuinmeesters en Compostmeesters over het onderwerp.

Verderzetting van de MM- en CM-opleidingen.

Moestuinmeesters (MM) en Compostmeesters (CM) zullen aangepaste en geactualiseerde opleidingen volgen over alternatieven voor pesticiden die kunnen worden toegepast in de tuin, in het bijzonder in de moestuin.

2018 – 2019 : Niet aangevat.

Door gebrek aan middelen kon de actie niet worden ondernomen. Ze zal opnieuw worden beoordeeld in het licht van de lopende projecten en de recente dynamiek. Indien nodig zal de actie worden gewijzigd, geannuleerd of uitgesteld tot 2021-2022.

2020 - 2022 :

Na analyse bleek de actie weinig relevant te zijn, aangezien de opleidingsprogramma's voor "Meestertuiniers" en "Meestercomposteerders" al uitgebreid ingaan op pesticidevrije ecologische tuinpraktijken.

Daarom werd het beter geacht om de beschikbare middelen te concentreren op de ontwikkeling van de MOOC "Partenaire Ville-Nature" (zie RBC-actie 2.3.4).

BHG 2.3.4	Zorgen voor de beschikbaarheid van burgers die kennis doorgeven.	In het leven roepen van 'Tuiniermeesters'.	Coördinatie met de MM en CM. Studie over de praktijken van thuistuinieren.
	'Tuiniermeesters' zullen kwaliteitsvolle informatie verstrekken over het ecologisch ontwerpen en beheren van een siertuin en de omgeving van het gebouw en adviezen geven over het onthalen van de biodiversiteit. Ze kunnen door particulieren worden aangezocht om diagnoses te stellen van plantenziekten en insecten die schadelijk zijn voor tuinplanten en natuurlijke beheertechnieken voorstellen om ze te verhelpen.		
	2018 – 2019: Niet aangevat.		
	Door gebrek aan middelen kon de actie niet worden ondernomen. Ze zal opnieuw worden beoordeeld in het licht van de lopende projecten en de recente dynamiek. Indien nodig zal de actie worden gewijzigd, geannuleerd of uitgesteld tot 2021-2022.		
	2020 - 2022		
	Gezien de beschikbare budgettaire en personele middelen werd besloten om een online training te ontwikkelen gericht op gemotiveerde burgers en verkopers die NP-fytolicensie willen hebben. De MOOC "Partenaires Ville-Nature" werd tussen 2022 en 2023 gecreëerd en eind 2023 gepubliceerd op het platform https://www.nature-academy.brussels/ . Hier is de video waarin de MOOC wordt gepresenteerd: https://youtu.be/nBAWIWSKEhU		
BHG 2.3.5	Zorgen voor de beschikbaarheid van burgers die kennis doorgeven. Er zal worden gestreefd naar een versterking van de partnerschappen met de natuurgidsen die actief zijn in het Gewest.	Versterken van de synergiën met de natuurgidsen.	Voortzetting van de natuurgidsopleidingen.
	Bij gebrek aan voldoende middelen kon de actie niet worden ondernomen.		
BHG 2.3.6	Begeleiden van de transitie van het stedelijk landschap. Het Gewest zal aangepaste strategieën ontwikkelen om de bevolking te familiariseren met die planten die meer zichtbaar zijn dan vroeger. Tot slot zal een aanpassing van het Franse programma 'Sauvages de ma Rue' in het BHG worden voorgesteld.	Bewustmaken van de Brusselaars voor spontane plantengroei.	Technische haalbaarheid van het project 'Sauvages de ma rue'. Partnerschappen met Tela Botanica.
	2018 :		
	In het kader van het project 'Straatmadeliefjes' worden jaarlijks begeleide wandelingen georganiseerd om wilde planten te ontdekken; een overheidsopdracht voor deze wandelingen is gepland tot 2022. De uitbreiding van dit project tot het hele gewest wordt echter opgeschort na de evaluatie van de werking in 2017 en 2018. Het project blijft in dit stadium beperkt tot de gemeente Sint-Gillis, die haar website heeft bijgewerkt.		
	In het kader van een Agenda 21-subsidie onderneemt ook de gemeente Etterbeek sensibilisatiesacties. Deze actie beoogt de tolerantie van de bevolking te vergroten ten opzichte van spontane vegetatie die zich ontwikkelt op trottoirs en andere delen van de openbare ruimte. https://www.etterbeek.be/onze-diensten/leefmilieu/0-pesticiden-100-leven?set_language=nl		
	2019 – 2022: Ondernomen actie		
	Het project Straatmadeliefjes wordt voortgezet in Sint-Gillis en is weer autonoom geworden. https://straatmadeliefjes.brussels/		
	De door het gewest in het kader van Straatmadeliefjesgeorganiseerde acties hebben geleid tot geleide wandelingen in de 19 gemeenten. De opdracht loopt over 4 jaar. Vanaf 2020 zal de Franstalige naam van het project op verzoek van de gemeente Sint-Gillis worden veranderd van 'Belles de ma rue' in 'Fleurs de trottoirs'. https://leefmilieu.brussels/news/brusselse-wilde-plantjes-natuur-tussen-de-straatstenen		
BHG 2.3.7	Begeleiden van de transitie van het stedelijk landschap.	Veranderen van de normen van de gemeentelijke bebloeming.	Ruimten voor uitwisseling met de gemeenten.

Het Gewest zal synergieën ontwikkelen die in de richting gaan van deze nieuwe, meer duurzame bebloemingspraktijken. Deze actie zou moeten leiden tot de publicatie van een bebloemingshandvest in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

2018 :

De reflectie over het co-creatieproject PETAL (Plants for environmental transition and life), waaraan Leefmilieu Brussel deelneemt in samenwerking met Brussel Mobiliteit, de gemeente Vorst, de boerderij Nos Pilijs, het Institut Redouté-Peiffer en Apis Bruoc Sella, dat het project coördineert, is van start gegaan. Het project is in 2018 de ontwerpfase ingegaan en ontvangt een gewestelijke financiering van Innoviris voor de jaren 2019 tot 2021.

Er zal een bebloemingshandvest worden opgesteld dat moet aansluiten bij de handvesten die in het kader van het Natuurplan zijn ontwikkeld (handvest Bomen in de stad en handvest Gebouwen natuur toegelaten). De belangrijkste bepalingen kunnen worden geïntegreerd in het referentiesysteem voor ecologisch beheer, dat momenteel wordt ontwikkeld.

Tegelijkertijd moeten de acties in verband met de bestuiversstrategie de gegevens aanvullen die nodig zijn voor het opstellen van dit handvest, teneinde het belang van de bebloeming voor bestuivers te vergroten:

- URBEESTRESS (toekenning ULB-subsidie) zal helpen om de plantensoorten te definiëren waar wilde bestuivers stuifmeel verzamelen en hun blootstelling aan pesticiden. Het project vereiste de plaatsing van nestkasten voor wilde bijen in een 50-tal groene ruimtes (en gelijkgesteld) in het voorjaar van 2018. De aangevulde gegevens zullen in de loop van 2019 beschikbaar zijn.
- TOXIFLORE (gunning overheidsopdracht: ULB) zal de pesticiden bepalen die aanwezig zijn in een reeks nectarhoudende planten die in tuincentra (en supermarkten) worden verkocht voor sierdoeleinden. De resultaten zullen eind 2019 beschikbaar zijn.

2019 :

Het project PETAL krijgt niet langer steun van Innoviris en wordt niet langer gefinancierd; het is stopgezet, zonder resultaat.

De projecten URBEESTRESS en TOXIFLORE lopen nog. De eindverslagen moeten in het begin van het tweede kwartaal 2020 worden ingediend.

Op 28/05/19 werd in het kader van het Competentiecentrum voor ecologisch beheer een conferentie over bebloeming georganiseerd. De eerste resultaten van TOXIFLORE werden er gepresenteerd.

2020 - 2022 : Actie gedeeltelijk voltooid.

- De URBEESTRESS-studie is gepubliceerd: https://renature.brussels/file/pdf/urbeestress_rapportfinal.pdf

- De studie Toxiflore is gepubliceerd: https://renature.brussels/file/pdf/toxiflore_rapportfinal_light.pdf

- Een symposium over "De toekomst produceren. Pour une filière horticole source de résilience" werd georganiseerd op 14 en 15/02/2023.

- Het doel was om professionals te vragen naar de huidige praktijken voor het planten en bloeien van openbare ruimten, en om nieuwe duurzame bloeipraktijken en ecologische en lokale productiemethoden te bespreken die het gebruik van inputs en de verontreiniging met pesticiden verminderen. De presentaties zijn gepubliceerd op de website van de Natuuracademie: www.nature-academy.brussels

Het initiatief resulteerde echter niet in een handvest voor duurzame bloei.

Het streven naar betere openbare bloeistandaarden zal moeten worden voortgezet als onderdeel van het PRRP 23-27, het volgende Gewestelijk Natuurplan en de Brusselse Strategie 2023-2030 voor bestuivende insecten en helpers

**BHG
2.3.8**

Bevorderen van het ecologisch beheer van de groene ruimten.

In kaart brengen en herwaarderen van de voorbeeldruimten en – praktijken.

Voortzetting van het project 'Natuurnetwerk' van Natagora; Beschikbaarheid van het referentiesysteem voor ecologisch en landschapsbeheer van groene ruimten.

Het Gewest zal de zichtbaarheid waarborgen van voorbeeldpraktijken en van ruimten die, wegens hun beheerwijzen, verdienen om door verschillende middelen in de kijker te worden geplaatst.

2019

Het project Natuurnetwerk van Natagora wordt voortgezet. Er zijn contacten gelegd om dit project te doen aansluiten bij het Label Ecodynamische Onderneming (LEED) van Leefmilieu Brussel

voor het beheer van de omgeving van een gebouw. Op vraag van Leefmilieu Brussel heeft Natagora een controlefase van het bestaande netwerk ontwikkeld. Deze dynamiek zou ook Wallonië ten goede moeten komen.

Er is begonnen met het ontwerp van het referentiesysteem voor ecologisch beheer. Geschatte beschikbaarheid tegen 2021

De acties die worden ontwikkeld in termen van ondersteuning door de Natuurfacilitator zullen zich richten op exemplarische proefprojecten met het oog op hun valorisatie op gewestelijke schaal (bv. inrichtingsprojecten door CityDev, projecten voor de inrichting/het beheer van de omgeving van kinderdagverblijven).

De projectoproep 'Natuur Opvang' van Leefmilieu Brussel is gelanceerd en werd opgepikt door het ONE in het kader van het project 'Geen pesticiden in de instellingen voor kinderopvang', dat tot doel heeft 5 kinderopvangcentra te begeleiden bij de inrichting en het ecologisch beheer van hun buitenruimtes. Het doel is om 5 kinderopvangcentra te begeleiden bij de inrichting en het ecologisch beheer van hun buitenruimtes en om voorbeeldige praktijken te delen via een gids bestemd voor alle opvanginstellingen; resultaten worden verwacht in de loop van 2020.

Elk jaar worden ook voorbeeldprojecten voor ecologisch beheer in de omgeving van scholen opgestart en ondersteund door Leefmilieu Brussel (22 natuurprojecten en 20 moestuinprojecten in 2018, 14 natuurprojecten en 16 moestuinprojecten in 2019), waarbij de projecten worden gevaloriseerd via het 'Bubble'-netwerk, de gemeenschap van eco-inspirerende leerkrachten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Een ontwerpakkoord tussen Leefmilieu Brussel en de BGHM (Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij) zou in 2020 ook moeten worden afgerond met het oog op het opstarten en valoriseren van voorbeeldprojecten in de omgeving van sociale woningen. Partnerships met ziekenhuizen en bedrijven worden eveneens onderzocht.

Voor het Gewestelijk Natuurplan en het voorliggende programma voor de reductie van pesticiden is gezamenlijk een videoclip gemaakt met een 'tussentijdse balans'. Deze clip werd op 3 december 2019 gepresenteerd tijdens een evenement gewijd aan de toekomst van deze twee strategische documenten. <https://vimeo.com/379214882>

2020 - 2022: Bereikt (lopende actie)

Het Natagora Natuurnetwerk, ondersteund door regionale subsidies, is nieuw leven ingeblazen, met bijzondere aandacht voor groene ruimten voor bedrijven. De gelabelde oppervlakte blijft toenemen. De kaart van het Natuurnetwerk is hier beschikbaar: <https://reseau-nature.natagora.be/le-reseau-nature>

De projectoproep "Accueil Nature" van Leefmilieu Brussel was een succes, met proefprojecten voor ecologisch beheer van buitenruimtes in 5 kinderdagverblijven.

Deze pilootprojecten hebben geleid tot het opstellen van een gids die gepubliceerd is op de website van Leefmilieu Brussel: <https://environnement.brussels/blog-pro/conseils-pratiques/transformez-lexterieur-de-votre-creche-en-un-espace-de-jeu-charge-de-verdure>

De nieuwe partnerschapsovereenkomst tussen Leefmilieu Brussel en de SLRB werd ondertekend in september 2020. Deze overeenkomst heeft betrekking op de ontwikkeling en het beheer van de omgeving van sociale woningen om de biodiversiteit en de stadslandbouw te bevorderen.

Op basis van deze overeenkomst werden 4 pilootprojecten voor voorbeeldig beheer van de omgeving van sociale woningen uitgevoerd. Er zijn educatieve panelen en standaardspecificaties voor ecologisch omgevingsbeheer opgesteld, maar deze moeten nog worden verbeterd voordat ze kunnen worden verspreid, ook onder andere spelers dan de openbare huisvestingsmaatschappijen (SISP). Zie voor meer informatie over deze projecten: <https://slrb-bghm.brussels/fr/actualites/espaces-ouverts-convention-avec-bruxelles-environnement-0>

De productie van het 'depot' zelf is uitgesteld om de inspanningen te concentreren op het verbeteren en afronden van de specificaties die in samenwerking met de SLRB zijn ontwikkeld. Uiteindelijk zullen ook clausules voor de productie van beheerplannen moeten worden ontwikkeld.

**BHG
2.3.9**

Bevorderen van het ecologisch beheer van de groene ruimten.

Invoeren van een gewestelijk signalatiesysteem inzake het ecologisch beheer van openbare ruimten.

Beschikbaarheid van het referentiesysteem voor ecologisch en landschappelijk beheer van groene ruimten;
Werking van het platform Bomen, Natuur en Landschap.

Er zal een gewestelijk signalatiesysteem met betrekking tot het ecologisch beheer van openbare en groene ruimten worden opgesteld in samenwerking met de andere overheidsdiensten van het Gewest. Dat systeem zal geleidelijk aan worden ingevoerd.

2018 :

Een reflectie werd gedeeltelijk opgestart in het kader van het project Agenda 21 van de gemeente Etterbeek (cf. BHG 2.3.6). Het signalatiesysteem zal ook aan bod komen in het kader van het referentiesysteem voor ecologisch beheer, dat tot doel heeft de praktijken van de verschillende beheerders te uniformiseren.

2019 :

Het project van de gemeente Etterbeek is verlengd. De acties worden in 2019 ontwikkeld en moeten 2020 worden afgerond.

https://www.etterbeek.be/onze-diensten/leefmilieu/0-pesticiden-100-leven?set_language=nl

2020 - 2022 : Actie gedeeltelijk voltooid

Hoewel er op ad-hocbasis sensibilisatiepanelen zijn gemaakt voor specifieke projecten, heeft het Gewest nog geen regionale signalisatie over het ecologisch beheer van de openbare ruimte voltooid of verspreid.

Deze actie moet worden voortgezet in het kader van het Gewestelijk Natuurplan of het volgende PRRP.

**BHG
2.3.10**

Burger- en verenigingsinitiatieven ondersteunen.

Toekennen van financiële steun aan verenigingen die relevante projecten voorstellen.

Behoud van de coördinatie ruimten met de andere plannen en programma's.

Er zullen subsidies worden toegekend aan verenigingen die privépersonen, professionals of beheerders van instellingen voor opvang van kwetsbare groepen informeren, bewustmaken of begeleiden.

2018 :

Facultatieve subsidies worden jaarlijks toegekend aan de aanvragende verenigingen. Deze subsidies betreffen meestal zowel het pesticidenprogramma als het natuurplan.

In 2018 zijn de volgende subsidies toegekend voor specifieke pesticidenprojecten:

- Natagora – Natuurnetwerk
- Natagora – Pesticiden
- Apis Bruoc Sella – Cel voor de steun aan pesticidenvrije openbare ruimten

2019 :

In 2019 zijn de volgende subsidies toegekend voor specifieke pesticidenprojecten:

- Natagora – Natuurnetwerk - Apis Bruoc Sella – Cel voor de steun aan pesticidenvrije openbare ruimten

2020-2022 : (Terugkerende) actie voltooid

Voortzetting van de subsidies aan Natagora en Apis Bruoc Sella op het gebied van pesticiden.

**BHG
2.3.11**

Burger- en verenigingsinitiatieven ondersteunen.

Inventariseren van het aanbod en de agenda's van de gesubsidieerde verenigingen bekendmaken.

Werking van de agenda op de website van Leefmilieu Brussel.

De acties die worden voorgesteld door de gesubsidieerde verenigingen zullen gecentraliseerd worden bekendgemaakt op de website van Leefmilieu Brussel.

2019 :

De participatieve agenda van Leefmilieu Brussel is aanzienlijk verbeterd. Het platform 'Neem deel' biedt elke projectdrager de mogelijkheid om informatie te verschaffen over een evenement in een of meerdere thema's die door de administratie worden ondersteund (o.a. groene ruimten en biodiversiteit). De tool maakt het ook mogelijk om thematische campagnes voor te stellen die verschillende evenementen samenbrengen; dit was het geval in 2019 met de Week zonder pesticiden (20-30 maart) en de Veertiendaagse van de Bestuivers (tweede helft van mei).

<https://neemdeel.leefmilieu.brussels/initiatives-list>

2020-2022 : Actie afgerond (terugkerende actie)

De participatieve agenda van Leefmilieu Brussel wordt regelmatig bijgewerkt met activiteiten rond de thema's "biodiversiteit" en "groene ruimten".

<https://environnement.brussels/citoyen/agenda>

BHG 2.3.12 Burger- en verenigingsinitiatieven | Opzetten van netwerken van verenigingen en synergieën ontwikkelen. | Ten minste één vergadering (of workshop of rondetafel) per jaar; Betrokkenheid van de verenigingen bij het gewestelijk beleid.

Het opzetten van netwerken van de verenigingen die actief zijn rond pesticidenreductie en het toepassen van alternatieve praktijken zal worden bevorderd.

2018 :
Leefmilieu Brussel heeft geen formele vergaderingen georganiseerd voor de specifieke doeleinden van de uitvoering van het Programma. De verschillende actoren van het verenigingsleven hebben echter de gelegenheid om elkaar te ontmoeten tijdens verschillende thematische evenementen die door de administratie worden georganiseerd. In 2019 is een betere coördinatie gepland om de verschillende voorlichtingscampagnes en themaweken beter te structureren (week zonder pesticiden, veertiendaagse van de bestuivers, wandelingen Straatmadeliefjes, enz.)

2019 :
Geen specifieke acties rond pesticiden. Via de (gesubsidieerde) RELAIS NATURE van Natagora is echter een betere coördinatie van de verenigingen rond natuurkwesties (en met name de pesticidenreductie) vastgesteld, onder andere in de marge van de gewestelijke verkiezingen.

2020 - 2022 : Uitgevoerde (terugkerende) actie

Informele netwerking, via de deelname van de vrijwilligerssector aan thema-evenementen georganiseerd door Leefmilieu Brussel, en in het bijzonder de verschillende edities van de Tuinfair en de Natuurmaand.

❖ Systemen ontwikkelen voor het verzamelen van informatie over gevallen van vergiftiging

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is op dit gebied niet bevoegd.

2.4 Inspectie van de uitrusting die wordt gebruikt voor de toepassing van GBM

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is op dit gebied niet bevoegd.

2.5 Aankondiging van bespuitingen aan potentieel blootgestelden

Ref.	Doelstelling	Actie	KSF
BHG 2.5.1	Passende informatie verstrekken over de meest problematische bespuitingen. Het Gewest zal aan de professionals voldoende tools ter beschikking stellen zodat ze de aankondigingsverplichtingen zo goed mogelijk kunnen nakomen.	Bevordering van de uitvoering van de aanplakkingsverplichtingen in ruimten die toegankelijk zijn voor het publiek.	Beschikbaarheid van geschikte templates.
	2018 – 2019: Niet aangevat. Er zal een wijziging van de verordening van 20 juni 2013 worden voorgesteld om het probleem op te lossen.		
	2020 - 2022 : Actie niet uitgevoerd		
	Geen verandering ten opzichte van voorgaande jaren.		
BHG 2.5.2	Passende informatie verstrekken over de meest problematische bespuitingen. Het Gewest zal een proefproject opzetten om de omwonenden van de bespoten percelen te informeren, in goede verstandhouding met de landbouwers.	Een informatieproefproject opzetten voor buurtbewoners van landbouwpercelen.	Coördinatie met de Good Food-strategie.
	2018 – 2019 : Niet aangevat.		

Het project is uitgesteld tot 2020-2021. Er worden echter voorafgaande coördinatieacties uitgevoerd met de dienst Landbouw van Brussel Economie en Werkgelegenheid om de communicatie met de landbouwdoelgroepen te verbeteren.

2020 – 2022: Geen actie ondernomen

Door een gebrek aan personele of budgettaire middelen kon de actie niet worden uitgevoerd.

2.6 Beschermen van het aquatisch milieu

Ref.	Objectif	Action	KSF
Bel. 2.6.1 	Harmonisering van de benadering van het pesticidegebruik voor het onderhoud van de spoorlijnen en uitwisseling van goede praktijken¹. De drie gewesten zullen hun adviezen uitwisselen over het gebruik van pesticiden voor het onderhoud van het spoorweginet : zijn pesticiden nodig, onder welke omstandigheden en op welke plaatsen kan het gebruik toegelaten worden ...? Aangezien Infrabel een federale maatschappij is, is een gemeenschappelijk standpunt voor het ganse Belgische grondgebied wenselijk maar misschien denkbeeldig. Het uitwisselen van meningen en goede praktijken zou echter een duurzamer pesticidegebruik moeten in de hand werken.	Stand van zaken en uitwisseling van ervaringen over het onderhoud van de spoorlijnen (minstens één jaarlijkse, intergewestelijke vergadering)². 	Harmonisering van de afwijkingen indien nodig. Uitwisseling van kennis over alternatieve technieken.
2018 : Er is een werkgroep opgericht onder leiding van de FOD Mobiliteit, met als doel te komen tot een nationaal reductieplan voor Infrabel. Leefmilieu Brussel nam regelmatig deel aan deze vergaderingen.			
2019 : Regionale wetgeving: huidige situatie Vlaanderen: Type 1 (spoorwegen) - Algemene afwijking geldig tot eind 2020 : - Strengere eisen voor WWG (stroomgebieden) - Reductieplan voor balkenpaden en weinig gebruikte paden - Beperkingen voor VEN-zones via ANB-vrijstelling Type 2 (installaties) - Afwijking tot eind 2020 met verplichte progressieve reductie, behalve voor bovenleidingsonderstations. - Verbod vanaf 2021 Brussel: Type 1 (spoorwegen) - Algemene afwijking tot 31/12/2022 - Beperkingen voor "natuurlijke" gebieden - Afwijking voor glyfosaat in afwachting van een beslissing van minister Maron. - Afwijking L161 in Forêt de Soignes te vernieuwen. - Verbod in de beschermingszones van de waterlopen ; - Verbod in de bufferzones ter bescherming van het aquatisch milieu ; - Reductieplan voor balkenpaden en weinig gebruikte paden; 7. verbod in bufferzones ter bescherming van het aquatisch milieu; 8. reductieplan voor balkenpaden en weinig gebruikte paden			

¹ BHG [Doelstelling]: "Harmoniseren van de aanpak met betrekking tot het gebruik van pesticiden voor beheer van de spoorwegen en bevorderen van de uitwisseling van goede praktijken."

² BHG [Actie]: " State of the art en uitwisseling van ervaringen over het beheer van de spoorwegen "

Type 2 (installaties)
Definitief verbod, behalve voor bovenleidingsstations.

Wallonië:
Type 1 (spoorwegen)
In afwachting van een nieuwe besluit
Type 2 (installaties)
Verbod door Infrabel.

2020 - 2022 : Actie voltooid

De drie regio's hebben regelmatig ervaringen uitgewisseld over spoorwegonderhoud tijdens vergaderingen van de NAPAN-taskforce. Het blijft de intentie van elk van de regio's om uiteindelijk het gebruik van herbiciden voor spoorwegonderhoud af te schaffen, afhankelijk van de ontwikkeling van effectieve en duurzame alternatieven.

In de toekomst zal de uitwisseling van informatie tussen de regionale autoriteiten over het duurzame beheer van spoorwegen regelmatig worden voortgezet via de vergaderingen van de NAPAN Task Force, waarbij dit punt als agendapunt op elke vergadering zal worden opgenomen.

**BHG
2.6.1**

Beschermen van het grondwater en het drinkwater.

Sensibiliseren van de bewoners en gebruikers van goederen in de beschermingsgebieden voor drinkwaterwinning.

Beschikbaarheid van een lijst van de bewoners en gebruikers; Samenwerking met de betrokken gemeentelijke overheden.

Er zullen aangepaste informatie- en sensibiliseringsmaatregelen worden getroffen voor de bewoners en gebruikers van goederen die in die gebieden zijn gelegen.

2018 – 2019

Herziening van een folder van Natagora (subsidie) over maatregelen ter bescherming van de beschermingszones voor waterwinning en over alternatieve methoden voor pesticiden.

Het drukken en verspreiden van de folders moet worden aangevat na contacten met de bevoegde gemeentelijke overheden in 2020 om na te gaan hoe de informatie zal worden verspreid onder de inwoners van de beschermingszone voor waterwinning van het type III (het meest uitgebreide).

Discussie binnen het coördinatieplatform van wateroperatoren en -actoren over de wijze van signalisatie (informatiepanelen) van de beschermingszone voor waterwinning van type III. Er is overeengekomen dat Vivaqua deze signalisatie zal plaatsen, conform artikel 5 van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 23/02/2017 tot wijziging van het besluit van 19/09/2002 houdende afbakening van een beschermingszone rondom grondwaterwinningen in het Ter Kamerenbos en onder de Lotharingendreef in het Zoniënwoud. Actie te ondernemen vanaf 2020.

2020 - 2022 : Actie gedeeltelijk voltooid

Bewegwijzering van het stroomgebiedbeschermingsgebied door Vivaqua nog niet voltooid.

Ontwikkeling en online beschikbaarheid van de GIS-webtool "Infiltrasoil", waarmee elke burger in het bijzonder kan nagaan waar zijn of haar land in de stroombeschermingsgebieden ligt.
<https://geodata.environnement.brussels/client/infiltrasoil/home>.

**BHG
2.6.2**

Beschermen van het oppervlaktewater.

Sensibiliseren van privépersonen en professionals voor het in acht nemen van de vastgestelde risicozones en bufferzones om het aquatisch milieu te beschermen.

Beschikbaarheid van informatiedocumenten.

Er zullen sensibiliseringsacties worden ondernomen voor particulieren en beroepsgebruikers om de vastgestelde risicozones en bufferzones ter bescherming van het aquatisch milieu en de niet-doelwit-waterorganismen te laten respecteren.

2018 : Niet gestart.

2019 :

De webinhoud over de naleving van de bufferzones is voltooid en geïllustreerd om ze toegankelijker te maken. <https://leefmilieu.brussels/themas/groene-ruimten-en-biodiversiteit/de-pesticiden/wetgeving-over-het-gebruik/bufferzones>

Er is ook gepland om in 2020 te communiceren over de bufferzones via de verplichte affichering in de verkooppunten van GBM's voor niet-professioneel gebruik, zie actie Bel.2.2.1.

2020 - 2022 : Actie voltooid

De algemene regels voor de bescherming van het aquatisch milieu zijn opgenomen in de nieuwe postercampagne die gekoppeld is aan actie Bel. 2.2.1.

<https://fytoweb.be/fr/plan-de-reduction/plan-daction-national/information-equilibree-sur-les-produits-phytopharmaceutiques>

**BHG
2.6.3**

Monitoren van de waterverontreiniging en verhelpen van de verontreinigingen.

Monitoren van de verontreiniging van het grond- en oppervlaktewater en bepalen van de oorzaken van de vastgestelde verontreiniging om remediëringmaatregelen voor te stellen.

Uitvoering van de monitoringprogramma's van het Waterbeheerplan.

Het monitoringprogramma dat wordt uitgevoerd in het kader van het WBP. Als verontreinigingen worden vastgesteld in het oppervlaktewater of het grondwater, zullen de oorzaken ervan worden bepaald om remediëringmaatregelen voor te stellen.

2018 – 2019

Terugkerende monitoring van de chemische kwaliteit van het oppervlaktewater (Zenne, Kanaal, Woluwe) en grondwaterlichamen, in toepassing van het Waterbeheerplan 2016-2021 (WBP 2016-2021)

- Oppervlaktewater:

Op basis van de Verslag over de Staat van het Leefmilieu 2015 -2016:

Voor de pesticiden die op de lijst van prioritaire stoffen en op de lijst van andere verontreinigende stoffen staan, wordt sinds 2009 aan de normen voldaan. De verontreiniging met pesticiden die in het grondwater van het Gewest wordt aangetroffen, geldt dus niet voor het oppervlaktewater.

<https://leefmilieu.brussels/synthese-2015-2016/water-en-aquatisch-milieu/chemische-kwaliteit-van-het-oppervlaktewater>

- Grondwater:

Op basis van de Verslag over de Staat van het Leefmilieu 2015 -2016:

van de 5 grondwaterlichamen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest verkeren in een 'goede chemische staat'. Anderzijds is het waterlichaam van de Brusselse Zanden, dat ondieper is en een meer directe band heeft met menselijke activiteiten, aanzienlijk verontreinigd met nitraten, bepaalde pesticiden en tetrachloorethyleen. De pesticiden die significant aanwezig zijn op de schaal van het Brusselse waterlichaam zijn herbiciden: atrazine en zijn afbraakproducten en 2,6 dichloorbenzamide (BAM). De overschrijdingen van de normen worden voornamelijk waargenomen in de westelijke helft van het waterlichaam, met name in de waterwinningsgebieden voor drinkwater het Ter Kamerenbos en het Zoniënwoud, evenals in een weinig verstedelijkt gebied van Ukkel. De besmetting met atrazine en afgeleiden zou teruggaan op een historische vervuiling (het gebruik van atrazine is verboden sinds 2004) of het illegale gebruik van oude voorraden producten. Ook andere herbiciden zijn lokaal en af en toe geobserveerd. De aanwezige pesticiden zijn voornamelijk voor huishoudelijk, particulier of openbaar gebruik (onderhoud van tuinen, paden, groene ruimtes, begraafplaatsen, enz.).

De wettelijke bepalingen inzake het op de markt brengen en het intrekken van de goedkeuring van bepaalde pesticiden die het gebruik ervan door particulieren en de overheid verhinderen, lijken een positief effect te hebben op de verbetering van de kwaliteit van het grondwater. Bron: <https://leefmilieu.brussels/synthese-2015-2016/water-en-aquatisch-milieu/chemische-toestand-van-het-grondwater>

Gegevens 2018: alleen het waterlichaam van de Brusselse Zanden en het Ypresiaan vertoont overschrijdingen van de MKN (0,1 mg/l) in 2018 voor BAM, atrazine, zijn metabolieten en simazine. BAM blijft wijdverspreid in het waterlichaam, terwijl de besmetting sporadisch plaatsvindt voor atrazine, zijn metabolieten en simazine. Verontreinigde locaties bevatten vaak een cocktail van pesticiden. De aanwezigheid van chloorthalonil SA en metolachloor ESA moet door verdere analyse worden bevestigd.

In afwachting van de samengevoegde resultaten voor de laatste jaren en geëvalueerd op basis van het referentiejaar 2016.

2020 - 2022 : Actie voltooid (lopende actie)

- Goedkeuring van het nieuwe Waterbeheerplan 2022-2027, onderhoud van de terugkerende monitoring van de chemische kwaliteit van oppervlaktewater (Zenne, Kanaal, Woluwe) en

grondwaterlichamen.

- Productie en lancering van de GIS-webtool "BruWater" voor de weergave van gegevens over grond- en oppervlaktewater in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

- Oppervlaktewater (Staat van het Leefmilieu - bijgewerkt augustus 2022)

De normen voor de pesticiden op de lijst van prioritair stoffen en de lijst van andere verontreinigende stoffen worden sinds 2009 nageleefd. Alleen acetonitril overschreed de maximaal toelaatbare concentratie in de Zenne aan de ingang van het Gewest in 2019 en 2020.

- Grondwater (Toestand van het milieu - bijgewerkt juli 2022)

De pesticiden die significant aanwezig zijn in het waterlichaam van de Bruxellian Sands zijn herbiciden: atrazine, zijn afbraakproducten (atrazine desethyl en desisopropyl), 2,6 dichloorbenzamide (BAM) en simazine. Andere herbiciden zoals diuron zijn ook plaatselijk en af en toe waargenomen. Deze pesticiden worden voornamelijk gebruikt voor huishoudelijke, particuliere of openbare doeleinden (onderhoud van tuinen, opritten, groenstroken, begraafplaatsen, enz.)

De normen werden voornamelijk overschreden op 3 monitoringlocaties in sterk verstedelijkte gebieden.

Verontreiniging door atrazine, zijn afbraakproducten, simazine en diuron kan een weerspiegeling zijn van historische verontreiniging (ze zijn allemaal verboden sinds het midden van de jaren 2000) of het verboden gebruik van oude productvoorraden. De verontreiniging met bestrijdingsmiddelen houdt vele jaren aan, gezien de hoge stabiliteit van sommige van deze moleculen, hun zeer langzame en complexe migratie door de bodem en ondergrond (adsorptie-/desorptieproces op bodemdeeltjes) en de langzame vernieuwing van het grondwater.

Toch werd het waterlichaam van de Sables du Bruxellien in 2018 voor het eerst geklasseerd als "goed" voor wat betreft pesticiden (totaal en per stof): van de 77 geanalyseerde actieve stoffen en metabolieten van pesticiden werd 16% gekwantificeerd. Significante en blijvende neerwaartse trends zijn vastgesteld over de periode 2009 tot 2018 voor totaal bestrijdingsmiddelen, atrazine, zijn afbraakproducten, bromacil en propazine.

Voorzichtigheid blijft geboden, aangezien op bepaalde locaties stijgende trends zijn vastgesteld voor simazin en diuron. Bovendien werden in 2018 twee irrelevante metabolieten, chloorthalonil SA en desphenylchloridazon, gekwantificeerd na de uitbreiding van de monitoring tot nieuwe stoffen. Hun aanwezigheid moet door toekomstige analyses worden bevestigd.

2.7 Beschermen van specifieke gebieden

❖ Gebieden die gebruikt worden door het brede publiek of door kwetsbare groepen

Ref.	Doelstelling	Actie	KSF
Bel. 2.7.1 	Harmonisering van de benadering van het pesticidegebruik voor het onderhoud van sportterreinen en uitwisseling van goede praktijken ³ . Het project beoogt een uitwisseling van goede praktijken over het onderhoud van sportterreinen. In heel wat gevallen is een onderhoud zonder pesticiden mogelijk.	Stand van zaken en uitwisseling van ervaringen over het onderhoud van sportterreinen (minstens één jaarlijkse, intergewestelijke vergadering) ⁴ . 	Harmonisering van de afwijkingen indien nodig. Uitwisseling van kennis over alternatieve technieken.
In 2018 werd er geen specifieke interregionale coördinatie georganiseerd. Op Brussel-niveau, toekenning eind 2018 van een overheidsopdracht voor het opstellen van een "Memento voor het ecologisch beheer van sier- en sportgras", waarvan de conclusies uiteindelijk zullen worden opgenomen in de benchmark voor ecologisch beheer eind 2020.			
Begin 2019 werd een bijeenkomst tussen regionale autoriteiten georganiseerd.			

³ BHG [Doelstelling] : "Harmoniseren van de aanpak met betrekking tot het gebruik van pesticiden voor beheer van de sportterreinen en bevorderen van de uitwisseling van goede praktijken."

⁴ BHG [Actie] : "Stand van zaken en uitwisseling van ervaringen over het onderhoud van sportterreinen (minstens één jaarlijkse, intergewestelijke vergadering)."

In Vlaanderen is gestart met overleg over de wenselijkheid om een Green Deal voor sportvelden te lanceren.

2020 - 2022: doelstelling bereikt

Tijdens elke vergadering van de NAPAN-taskforce wordt deze actie bijgewerkt met de laatste ontwikkelingen.

In de toekomst zal de uitwisseling van informatie tussen regionale overheden over het duurzame beheer van sportvelden op regelmatige basis worden voortgezet via vergaderingen van de NAPAN-taskforce, waarbij dit punt als agendapunt op elke vergadering zal worden opgenomen.

BHG
2.7.1

Beschermen van de kwetsbare groepen.

Informeren en begeleiden van de verantwoordelijken en beheerders van de instellingen voor opvang van kwetsbare groepen.

Beschikbaarheid van een lijst van de eigenaars en beheerders.

Er zal passende informatie en specifieke begeleiding worden voorgesteld aan beheerders van plaatsen en gebouwen voor opvang van kwetsbare groepen om hen te helpen een ecologisch beheer van hun buitenruimten toe te passen.

2018 – 2019

Een coördinatie is opgestart met het ONE en de vzw Adalia 2.0 voor het ecologisch beheer van de omgeving van kinderopvangcentra (0-3 jaar), onder de projectnaam 'Geen pesticiden in de instellingen voor kinderopvang'. Naast de informatie die op het internet (<https://www.one.be/professionnel/milieux-daccueil/sante-de-lenfant/objectif-zero-pesticide/>) en in de nieuwsbrief 'Flash accueil' wordt meegedeeld, werd door Leefmilieu Brussel een projectoproep ('Natuur Opvang') gelanceerd met als doel 5 instellingen te begeleiden bij hun beheer en tegelijk de capaciteit te verbeteren om de biodiversiteit te vergroten en een maximaal veiligheidsniveau voor jonge kinderen te handhaven (herinrichting, wijziging van praktijken, ...). Een publicatie en evaluatie van de resultaten is gepland.

Het Office de la Naissance et de l'Enfance (ONE) heeft in 2019 een enquête gehouden onder de verantwoordelijken van de instellingen voor kinderopvang om de implementatie van het project 'Geen pesticiden in de instellingen voor kinderopvang', dat in samenwerking met Leefmilieu Brussel en Adalia 2.0 werd uitgevoerd, te evalueren en te sturen. De resultaten wijzen op een goede kennis van de gewestelijke verbodsbepalingen op het gebruik van GBM's in deze instellingen die een kwetsbaar publiek opvangen: 99,5% van de steekproef (422 personen, 25% van de opvangcapaciteit) weet dat het gebruik van synthetische GBM's in de instellingen voor kinderopvang verboden is, tegenover 82% voor 'bio-pesticiden' en 'eco/bioproducten'.

Elk jaar worden ook voorbeeldprojecten voor ecologisch beheer in de omgeving van scholen opgestart en ondersteund door Leefmilieu Brussel (22 natuurprojecten en 20 moestuinprojecten in 2018, 14 natuurprojecten en 16 moestuinprojecten in 2019), waarbij de projecten worden gevaloriseerd via het 'Bubble'-netwerk, de gemeenschap van eco-inspirerende leerkrachten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. <https://www.bubble.brussels/nl/>

Leefmilieu Brussel heeft ook een educatieve kit over biodiversiteit bestemd voor scholen gepubliceerd, met informatie over pesticiden en de bescherming van kwetsbare groepen. <https://leefmilieu.brussels/themas/groene-ruimten-en-biodiversiteit/op-school/leermiddelen-thema-biodiversiteit>

Er zijn eerste contacten gelegd met ziekenhuizen om er voorbeeldprojecten op te starten voor het ecologisch beheer van hun omgeving in 2020.

2020 - 2022 : Actie afgerond

De 5 voorbeeldprojecten die werden gelanceerd in het kader van de projectoproep "Accueil Nature" zijn afgerond. <https://www.one.be/professionnel/detailarticlepro/news/plus-despaces-verts-dans-les-milieux-daccueil-bruxelles-environnement-et-lone-publient-un-guide-1/>

Deze pilootprojecten hebben geleid tot het opstellen van een gids, gepubliceerd op de website van Leefmilieu Brussel:

<https://environnement.brussels/blog-pro/conseils-pratiques/transformez-lexterieur-de-votre-creche-en-un-espace-de-jeu-charge-de-verdure>

Bovendien werden referentiepagina's over pesticiden gepubliceerd op de website ONE, in het kader van de samenwerking BE-ONE-Adalia, 2.0.

Zie de pagina "Mon Milieu d'accueil en Zéro pesticide, c'est possible!" <https://www.one.be/professionnel/milieux-daccueil/sante-de-lenfant/objectif-zero-pesticide/>

BHG
2.7.2

Beschermen van de kwetsbare groepen.

Monitoren van de evolutie van de gebruikspatiënten van pesticiden in instellingen voor opvang van kwetsbare groepen.

Voldoende communicatie over de registerverplichtingen.

De evolutie van de praktijken zal worden gemonitord door een regelmatige analyse van de gebruiksregisters van de GBM, van het algemeen register van de chemische producten en/of het register van de gevaarlijke afvalstoffen.

2018 – 2019

De voorwaarden (kennis van de registratieverplichtingen) en de logistiek die met dit soort communicatie gepaard gaan, ontbreken om het gebruik van de producten in de betrokken instellingen doeltreffend te kunnen controleren.
Er zullen aanpassingen van de wetgeving worden voorgesteld om een betere controle op de betrokken verbodsbepalingen mogelijk te maken.

2020 - 2022 : Actie niet uitgevoerd

Door een gebrek aan personele en budgettaire middelen kon de actie niet worden uitgevoerd.

**BHG
2.7.3**

Beschermen van de kwetsbare groepen.

Sensibiliseren van de directe buurtbewoners van instellingen voor opvang van kwetsbare groepen.

Beschikbaarheid van aangepaste communicatiemiddelen.

De sensibilisering zal gericht zijn op de directe buurtbewoners van de betrokken instellingen. Er zullen ook tools (modelbrieven, brochures) ter beschikking worden gesteld van de verantwoordelijken van de betrokken instellingen.

Bij gebrek aan voldoende personele en budgettaire middelen kon de actie niet worden uitgevoerd.

**BHG
2.7.4**

Verminderen van de risico's in privéruimten.

Verminderen van het gebruik van pesticiden in privéruimten die toegankelijk zijn voor het publiek.

Beschikbaarheid van een inventaris van de privéruimten die toegankelijk zijn voor het publiek;
Beschikbaarheid van informatietools over biopesticiden;
Verhoging van het aanbod van biopesticiden (federale bevoegdheid).

De actie streeft naar het verminderen van het gebruik van pesticiden in die ruimten door passende sensibiliseringsmaatregelen. Ook het aannemen van nieuwe regelgevende maatregelen zal worden bestudeerd.

2018 – 2022

Niet aangevat. Onvoldoende personeel om sensibilisaties- en stimuleringsmaatregelen te nemen. Het werk richt zich op een wijziging van de wetgeving.

2020 - 2022: Deels bereikt

Het was niet mogelijk om specifieke stimuleringsmaatregelen uit te voeren (afgezien van de hierboven besproken algemene bewustmakingsacties), gezien de beperkte personele en budgettaire middelen.

De werkzaamheden tot wijziging van de bestaande wetgeving zijn voortgezet, maar zullen niet voltooid zijn voor het einde van de periode 2018-2022. Dit werk zal moeten worden voortgezet als onderdeel van het programma 2023-2027.

**BHG
2.7.5**

Verminderen van de risico's in privéruimten.

Verminderen van het gebruik van pesticiden in privéruimten en –domeinen.

Studie over de praktijken van thuistuinieren;
Beschikbaarheid van informatietools over biopesticiden;
Verhoging van het aanbod van biopesticiden (federale bevoegdheid).

Het Gewest wil specifieke acties ondernemen om het gebruik van pesticiden in privéruimten te verminderen of te beperken. Ook het aannemen van nieuwe regelgevende maatregelen zal worden bestudeerd.

2018 – 2019

Verschillende projecten zijn in uitvoering en worden hierboven vermeld (studie Hortésie, studie Natagora Natuurnetwerk-project, Beurs voor de Natuurlijke Tuin).

2020 - 2022: Gedeeltelijk voltooid

Het Natagora Natuurnetwerk, ondersteund door regionale subsidies, wint aan kracht. Het gelabelde gebied blijft toenemen. De kaart van het Natuurnetwerk is toegankelijk via deze link: <https://reseau-nature.natagora.be/le-reseau-nature>

Er is begonnen met het wijzigen van de bestaande wetgeving, maar dit zal niet voltooid zijn voor het einde van de periode 2018-2022. Dit werk moet worden voortgezet in het kader van het programma 2023-2027.

BHG 2.7.6 Waarborgen van de veiligheid van de gebruikers van openbare ruimten. | Begeleiden van de beheerders van openbare ruimten. | Werking van de "pool voor gedifferentieerd beheer".

Het Gewest zal aangepaste begeleiding aanbieden tijdens het laatste jaar van de overgangperiode (2018) en zal vanaf 2019 toezien op de naleving van het algemeen verbod.

De vereniging Apis Bruoc Sella wordt door het gewest gesubsidieerd om de gemeenten te steunen in hun streven om geen pesticiden te gebruiken. Er worden workshops en demonstraties van materieel georganiseerd. De vereniging heeft ook een vademecum ontwikkeld voor de realisatie van onkruidbestrijdingsplannen, de belangrijkste zwarte vlek in het gemeentelijk beheer. <http://www.zeropesticide.brussels/nl>

Er worden bijeenkomsten gehouden met de spoorwegbeheerders om een plan uit te werken om het gebruik van onderhoudsproducten voor de sporen te verminderen.

Het vademecum van Apis Bruoc Sella zal worden aangepast en als themafiche worden toegevoegd aan het Referentiesysteem voor Ecologisch Beheer.

2020 - 2022 : Actie voltooid

Voortzetting van de missie van de ondersteuningseenheid "Zero pesticide en ecologisch beheer".

BHG 2.7.7 Waarborgen van de veiligheid van de gebruikers van openbare ruimten. | Monitoren van het gebruik van pesticiden dat bij wijze van afwijking is toegestaan in openbare ruimten. | Voldoende communicatie over de registratieplichtingen; Begeleiding van de afwijkingen van de ordonnantie van 20 juni 2013.

Het Gewest zal er hertoe op toezien dat de afwijkingsprocedures van de 'pesticiden'-ordonnantie en de ordonnantie 'natuurbewoud' onderling verenigbaar zijn.

2019 – 2019

Bij gebrek aan voldoende personeel wordt deze actie niet uitgevoerd, met uitzondering van het toezicht op de aan de spoorwegbeheerders toegestane afwijkingen voor het chemisch onkruidvrij maken van bepaalde delen van het spoor (zie Bel-actie 2.6.1).

Er zullen aanpassingen van de wetgeving worden voorgesteld om een betere controle op de betrokken verbodsbepalingen mogelijk te maken.

2020 - 2022 : Actie gedeeltelijk voltooid

Het algemene verbod op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de openbare ruimte trad volledig in werking op 1 januari 2019.

Sindsdien heeft de Brusselse milieu-inspectie een aantal controles en observaties uitgevoerd om de effectieve uitvoering van dit verbod te verifiëren. Maar er zijn geen uitgebreide gebruiksregisters verzameld en de overheidsinstanties hebben geen uitputtende studie gemaakt van de vrijgestelde toepassingen. Het feit dat artikel 9 (voorwaarden voor afwijkingen) van de verordening geen verzoek om afwijking of voorafgaande kennisgeving vereist, maakt het verzamelen van informatie er niet eenvoudiger op. Het wettelijke kader moet worden gewijzigd om een beter kader voor afwijkingen te bieden.

Alleen afwijkingen voor gebruik door spoorbeheerders konden in detail worden gemonitord. De gegevens wijzen op een dalende trend in de gebruikte hoeveelheden werkzame stoffen.

❖ Beschermen van wilde fauna en flora

Ref.	Doelstelling	Actie	KSF
BHG 2.7.8	Waarborgen van het achterwege laten van pesticiden in beschermde natuurgebieden.	Sensibiliseren van de bewoners en omwonenden van beschermde natuurgebieden.	Beschikbaarheid van een adressenlijst van de bewoners en omwonenden; Beschikbaarheid van aangepaste communicatiemiddelen.

Er zullen specifieke communicatie- en sensibiliseringsacties worden gevoerd rond de Natura 2000-gebieden en natuureservaten, waar het gebruik van pesticiden is verboden. De acties zullen ook worden gericht op de omwonenden van de betrokken gebieden en deze die zich in de veiligheidssperimeters bevinden (60 meter rond de Natura 2000-gebieden).

Actie niet uitgevoerd

Door een gebrek aan personele middelen is deze actie niet uitgevoerd.

BHG 2.7.9	Waarborgen van het achterwege laten van pesticiden in beschermde natuurgebieden.	Monitoren van het gebruik van pesticiden dat bij wijze van afwijking is toegestaan in beschermde natuurgebieden.	Voldoende communicatie over de registerverplichtingen; Begeleiding van de afwijkingen van de ordonnantie van 20 juni 2013.
	Het gebruik van pesticiden dat bij wijze van afwijking is toegestaan in beschermde natuurgebieden zal worden geïnventariseerd. Er zullen gegevens worden ingezameld over de bestreden organismen, de producten en gebruikte hoeveelheden.		
	2018 – 2019 Slechts één afwijking werd door Leefmilieu Brussel toegestaan voor het chemisch onkruidvrij maken van spoorlijn 161 (ballast- en veiligheidssporen) in het Zoniënwoud, in een Natura 2000-gebied. De toepassing van een bemonsterings- en analyseprotocol maakte deel uit van de afwijkingsvoorwaarden, om na te gaan of de besproeiing geen schadelijke gevolgen heeft voor de nabijgelegen Natura 2000-habitats en voor het oppervlakte- en grondwater. De eerste resultaten zijn geruststellend (geen herbicidenresten in het water en de genomen grondmonsters), het eindrapport zal in 2020 beschikbaar zijn.		
	2020 - 2022 : Actie voltooid Voortgezette opvolging van de afwijking voor chemische onkruidbestrijding op spoorlijn 161 (ballast en veiligheidssporen) in het bos van Soignes.		
BHG 2.7.10	Verminderen van het gebruik van pesticiden in gebieden die belangrijk zijn voor het Brussels ecologisch netwerk.	Vaststellen en sensibiliseren van de beheerders van elementen van ecologisch belang, en meer bepaald de groengebieden en gebieden met hoge biologische waarde die door het GBP worden bepaald.	Beschikbaarheid van de inventaris van de zones die van belang zijn voor het BEN; Opstelling van het operationeel uitvoeringsplan van het BEN; Beschikbaarheid van aangepaste communicatiemiddelen.
	De sensibiliseringsactie rond de vermindering van pesticiden en het toepassen van alternatieve methodes zal worden opgevoerd en uitgebreid tot de ontwikkelings- en verbingsgebieden van het Brussels ecologisch netwerk (BEN). 2019: Hoewel ze niet bedoeld zijn als een direct antwoord op actie 2.7.10, lopen er momenteel twee opdrachten in het kader van het Natuurplan: - Actualisering van de biologische waarderingskaart (BWK) van het Gewest, waarvan een deel een haalbaarheidsstudie betreft over de uitvoering van artikel 66 van de verordening betreffende het natuurbehoud van 1 maart 2012, waarin stimulansen (bv. premies) worden voorgesteld voor de instandhouding van stedelijke biotopen. - In 5 proefwijken loopt een opdracht om de doelstellingen van het Brussels Ecologisch Netwerk (BEN) te definiëren.		
	2020 - 2022 : Actie niet uitgevoerd De biologische beoordelingskaart (BAM) is bijgewerkt: https://geodata.environnement.brussels/client/view/02c972d4-7c85-4e3f-9b96-93067d907186 Op basis hiervan is echter geen specifieke actie uitgevoerd om het bewustzijn te vergroten van de noodzaak om het gebruik van pesticiden te verminderen.		
BHG 2.7.11	Waarborgen van het achterwege laten van pesticiden in beschermde natuurgebieden.	Sensibiliseren van de bewoners en omwonenden van beschermde natuurgebieden.	Beschikbaarheid van een adressenlijst van de bewoners en omwonenden; Aanwijzing van personen of instellingen die kennis doorgeven; Beschikbaarheid van aangepaste communicatiemiddelen.
	De actie zal er specifiek in bestaan om bewust te maken van het bestaan van wilde bestuivende insecten en van hun levens- en nestbouwwijzen. Ook kan het aannemen van nieuwe regelgevende maatregelen worden bestudeerd om het gebruik te verminderen van de producten die het meest problematisch zijn voor de bestuivende insecten. 2018 : Het besluit van 26 januari 2017 dat het gebruik van pesticiden met fipronil of neonicotinoïden verbiedt is afgeschaft door het nieuwe besluit van 20 december 2018 dat het gebruik van pesticiden met neonicotinoïden of gelijkaardige stoffen verbiedt. Dit nieuwe besluit breidt het gebruiksverbod uit tot alle systemische insecticiden die op dezelfde manier werken als neonicotinoïden, zonder dat ze		

noodzakelijkerwijs tot dezelfde chemische klasse behoren, zoals sulfoxaflor of flupyradifuron.

Een reflectie over de strategie voor bijen en bestuivers wordt opgestart. Voor het opstellen van een Atlas is een voorstudie besteld om de resultaten van wetenschappelijke en burger- (participatieve) inventarisatiemethoden met elkaar te vergelijken.

Leefmilieu Brussel organiseerde in mei 2018 ook voor het eerst de 'Week van de Bestuivers', na een beslissing van de Interministeriële Conferentie voor het Leefmilieu (ICL) om een tussen de verschillende gefedereerde entiteiten gecoördineerde themawEEK te organiseren.

2019 :

Leefmilieu Brussel is via een overheidsopdracht van start gegaan met het opstellen van een inventaris van de wilde bijen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De opdracht wordt gecoördineerd door de Université Libre de Bruxelles, in samenwerking met het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen en de natuurverenigingen Natuurpunt en Natagora. Naast het verzamelen van gegevens over de verspreiding van de ongeveer 200 geidentificeerde soorten (in 2020) voorziet de opdracht ook in het opstellen in van een rode lijst van soorten die wettelijk beschermd zullen worden. Het project houdt ook het opstellen in van een lijst van planten die moeten worden bevorderd om de populaties van bestuivers in stand te houden of te ontwikkelen.

De onderzoeksprojecten URBEESTRESS en TOXIFLORE lopen nog (zie BHG 2.3.7).

De gewestelijke strategie wordt overigens uitgesteld om de timing van de goedkeuring van een nationale strategie af te stemmen op het Europese initiatief voor de bestuivers, in het voorjaar 2020.

Met de brandweer (DBDMH) zijn besprekingen gestart met het oog op een nauwe samenwerking rond het thema van de bestuivers. Er is een ontwerpovereenkomst opgesteld die met name gericht is op de bestrijding van de Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*) en de methoden voor geïntegreerde bestrijding van andere vliesvleugeligen (wespen, Europese hoornaars, enz.) om de risico's voor de biodiversiteit te verminderen. In samenwerking met de Koninklijke Belgische Vereniging voor Entomologie (KBVE) is de brandweer ook begonnen met het opleiden van haar personeel in het herkennen van de verschillende vliesvleugeligen, zodat ze niet ingrijpen als dat niet nodig is (dit is vooral belangrijk voor de populaties van wilde bijen die nesten maken in de grond).

2020 - 2022 : Actie voltooid

- Publicatie van de atlas van wilde bijen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (WildBnB-project): https://document.environnement.brussels/opac_css/index.php?lvl=notice_display&id=13261
- Publicatie van de resultaten van de URBEESTRESS studie: https://renature.brussels/file/pdf/urbeestress_rapportfinal.pdf
- Publicatie van de resultaten van de studie Toxiflore: https://renature.brussels/file/pdf/toxiflore_rapportfinal_light.pdf
- Goedkeuring van de strategie voor bestuivende en nuttige insecten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 2023-2030: https://document.environnement.brussels/opac_css/elecfile/STRAT_20221215_Insectes_Pollinisateurs_Auxiliaires_FR.pdf

❖ Recentelijk behandelde gebieden toegankelijk voor werknemers in de landbouw

Ref.	Doelstelling	Actie	KSF
BHG 2.7.12	Verminderen van de risico's voor het landbouwpersoneel. Het Gewest zal ervoor zorgen dat kwaliteitsvolle informatie wordt bezorgd aan het landbouwpersoneel om blootstelling aan producten te vermijden v�r en na het spuiten.	Sensibiliseren en informeren van het landbouwpersoneel over gepast gedrag om percelen na behandeling te betreden.	Inventarisering van de landbouwexploitanten; Beschikbaarheid van aangepaste communicatiemiddelen.
	Actie niet uitgevoerd		
	Door een gebrek aan personele middelen is deze actie niet uitgevoerd.		

❖ Beschermen van het drinkwater

(Zie acties BHG 2.6.1 en 2.6.3.)

2.8 Hantering/opslag van GBM en de verpakking/restanten

❖ Risicobeperkende maatregelen voor, tijdens en na de bespuiting

Ref.	Doelstelling	Actie	KSF
Bel 2.8.1 	Standaardisering van de spoel- en leegloopsystemen.	De informatie voor geharmoniseerde systemen beschikbaar maken.	Beschikbaarheid van de informatie.
Een aantal spoel- en leegloopsystemen die werden ontwikkeld door de industrie van GBM vormen een belangrijke vooruitgang wat betreft de reductie van milieu- en humane gezondheidsrisico's door puntbronvervuiling. De harmonisering van de systemen om ze compatibel te maken, werd geïdentificeerd als een grote uitdaging tijdens het vorige NAPAN-programma. De actie streeft ernaar de standaardisering te ondersteunen van de spoel- en leegloopsystemen die werden ontwikkeld door de industrie van GBM door de beschikbare informatie toegankelijk te maken. Doelstellingen niet gehaald Vanaf eind 2019 werd voor het eerst informatie gevraagd aan de industrie over de ontwikkeling van CTS (Closed Transfer Systems). Aanvankelijk waren er 2 grote, incompatibele systemen. Inmiddels is door de vergunninghouders besloten om één systeem aan te houden (harmonisatie tussen 6 van de grootste spelers op de markt). Er is nu een ISO-norm voor gesloten vulsystemen beschikbaar. Nederland is de enige EU-lidstaat die ook werkt aan de verplichting om een STC in te voeren, met een deadline van 2024. De voortgang op dit gebied wordt regelmatig gemonitord. Tot op heden tast Nederland nog in het duister over de details van een verplichting. Na een bevraging van de gewesten en expertisecentra (CRA-W, ILVO, Inagro) werd een ontwerp van ministerieel besluit opgesteld met als doel een VTS verplicht te stellen in België. Verplicht gebruik leek de beste manier om een wijdverspreid gebruik van STC's te verzekeren en zo de blootstelling van operatoren en het milieu te verminderen. Over dit onderwerp werd overleg gepleegd met het FAVV, dat verantwoordelijk is voor de keuring van spuitapparatuur, met ILVO en CRA-W, de instanties die de keuringen van spuitapparatuur in de praktijk uitvoeren, met Fedagrim, de vereniging van fabrikanten van spuitapparatuur, en met de regionale overheden. Uit dit overleg kwamen een aantal praktische kwesties naar voren en het werd duidelijk dat er een kosten-batenanalyse nodig is om de voordelen van het gebruik van STC's voor gebruikers en het milieu duidelijk aan te tonen. De nodige gegevens ontbreken momenteel. Een toxicologische studie die in juni 2023 door Croplife Europe werd gepubliceerd, toonde wel een vermindering van de blootstelling van de toedieners aan. Het is momenteel onduidelijk of de bevoegde autoriteiten nog steeds voorstander zijn van het opleggen van een STC. Daarom zullen alle bevoegde autoriteiten om een officieel standpunt worden gevraagd. Als besloten wordt om door te gaan, zal de volgende stap een kosten-batenanalyse zijn om te beoordelen of STC inderdaad aanzienlijke milieuvoordelen oplevert. De NAPAN-taskforce zal deze kwestie volgen.			

❖ Bijkomende maatregelen voor amateurgebruikers

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is op dit gebied niet bevoegd.

❖ Maatregelen voor het verkleinen van de risico's in de lokalen voor professionele opslag

Ref.	Doelstelling	Actie	KSF
BHG 2.8.1	Verminderen van de risico's die verband houden met de opslag van pesticiden voor professioneel gebruik Er zullen regelmatige controles worden georganiseerd. Er zal bijzondere aandacht uitgaan naar de gevoelige gebieden met verhoogd risico.	Controleren van de conformiteit van de opslagruimten	Voldoende informeren van professionele gebruikers; Organisatie van regelmatige controles
2018 : Eind 2018 is een officiële inspectiecampagne van de opslagruimtes van start gegaan. 1 non-conformiteit gevonden. 2020 - 2022 Opname van terugkerende inspecties van opslagruimten in het werkprogramma van de Brusselse milieu-inspectie.			
BHG 2.8.2	Verminderen van de risico's die verband houden met de opslag van pesticiden voor	Adequaat communiceren over het beheer van opslagruimten.	Beschikbaarheid van aangepaste informatiemiddelen.

professioneel gebruik.

Er zal op passende wijze worden gecommuniceerd om professionals te sensibiliseren over het goede beheer van een opslagruimte voor GBM en desgevallend voor biociden.

2019:

Tot op heden bestaat er geen specifiek communicatiemiddel over de opslag van GBM's in het Brussels Gewest, maar het beheer van de opslagruimtes komt aan bod in de basis- en aanvullende opleidingen voor de fytolientie. Materiaal voor de fytolientieopleiding is aangemaakt en moet nog worden gepubliceerd. Het bevat onder meer informatie over de opslag van GBM's.

2020 - 2022 : Actie voltooid

Voortzetting van de organisatie van fytolientietrainingen over het juiste beheer van opslagruimten.

2.9 Geïntegreerde gewasbescherming - Integrated Pest Management (IPM)

❖ Bevorderen van lage inputsystemen zoals IPM en biologische landbouw

Ref.	Doelstelling	Actie	KSF
BHG 2.9.1	Aanmoedigen van het duurzame voedselproductiesystemen. Het bevorderen en ontwikkelen van een duurzame landbouwproductie vormt Pijler 1 van Good Food. Dit gaat zowel over de professionele productie als over de eigen productie.	Bevorderen van de biologische landbouw en van de agro-ecologische benadering.	Coördinatie met de Good Food-strategie. Werking Boeren Brussel Paysan.

2018 :

De uitvoering van de Good Food-strategie heeft de toegang tot productielocaties voor duurzame landbouw vergemakkelijkt en tegelijkertijd het leren en de uitwisseling van ervaringen gestimuleerd. Het aantal professionele stadslandbouwprojecten is in 3 jaar tijd bijna verdubbeld (van 16 projecten in 2015 tot 32 projecten in 2018).

Het project Feder BoerenBrusselPaysans is een begeleidingsprogramma en een testruimte voor personen die projecten rond duurzame voeding opzetten. Sinds 2016 hebben 15 nieuwe boeren hun projecten rond tuinbouw en de teelt van aromatische kruiden of medicinale planten ontwikkeld. Zij beschikken onder andere over een landbouwproefgebied van ongeveer 7 ha om hun activiteit gedurende 3 jaar te testen, terwijl zij methodologische en technische ondersteuning en opleiding krijgen.

https://leefmilieu.brussels/sites/default/files/user_files/bro_2020_bilanstrategiegoodfood-nl-bd.pdf

2019 :

De acties van 2018 voortzetten. Leefmilieu Brussel nam ook deel aan verschillende werkgroepen onder leiding van Brussel Economie en Werkgelegenheid in het kader van de Good Food-strategie, meer bepaald wat betreft de herziening van de pachtovereenkomsten. Een voorontwerp van wettekst over agro-ecologische (of agro-milieu-)clausules is opgesteld door de dienst Natuurontwikkeling. De tekst beoogt een betere bescherming van de agro-ecologische infrastructuur die nodig is voor de biologische bestrijding door middel van conservering (heggen, poelen, enz.).

2020 - 2022 : Actie afgerond

Evaluatieverslag over de Good Food 1-strategie (2016 - 2020): https://goodfood.brussels/sites/default/files/inline-files/GoodFood_Evaluation_2016_2020_FR.PDF

Op 2 juni 2022 werd de Good Food 2-strategie (2022-2030) goedgekeurd door de Brusselse regering.

As 1 van deze strategie heeft tot doel de biologische landbouw in Brussel en omgeving te intensifiëren en te ondersteunen.

Een van de doelstellingen van deze as betreft het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen:

"75% van de bestaande gewestelijke [vollegronds] professionele landbouw is verenigbaar met het behoud van het milieu (Doelstelling afgeleid van het Gewestelijk Plan ter Vermindering van het

gebruik van pesticiden (GBP) 23-27, dat momenteel openbaar onderzocht wordt. Het belangrijkste doel van dit plan is om de toelating te beperken tot producten met een laag risico in de landbouw, en is dus minder restrictief dan de praktijken die worden opgelegd door het charter voor biologische landbouw. Deze indicator zal moeten worden herzien in overeenstemming met de manier waarop deze zal worden herzien na de eerste lezing van het PRRP).

BHG 2.9.2	Aanmoedigen van het duurzame voedselproductiesystemen.	Promoten van het "handvest ecologisch tuinieren" voor de eigen productie.	Beschikbaarheid en zichtbaarheid van het handvest ecologisch tuinieren. Coördinatie met de Good Food-strategie. In de activiteiten rond eigen productie, zowel in individuele als in collectieve moestuinen, zal het 'handvest ecologisch tuinieren' worden voorgesteld dat werd ontwikkeld in het GPPR 13-17.
----------------------	--	---	--

2018 :
Na overleg met de teams die belast zijn met het toezicht op de moestuinen, blijkt dat een vereenvoudigde technische handleiding voor beginnende groentetuiniers meer nodig is dan een handvest als zodanig. Een team van studenten in milieubeheer (IGEAT-ULB) kreeg de opdracht een project uit te werken in het kader van de deelname van Leefmilieu Brussel aan de omkadering van interdisciplinaire projecten.

Het door de studenten van het IGEAT voorgestelde werk zal moeten worden aangepast en zou in de loop van 2020 klaar moeten zijn voor publicatie (mits er voldoende middelen beschikbaar zijn).

2020 - 2022 : Actie voltooid

Er zijn technische informatiebladen over duurzame praktijken voor zelfproductie opgesteld en online gezet: <https://environnement.brussels/blog-citoyen/conseils-pratiques/des-conseils-pour-produire-en-ville>

Daarnaast zijn in het kader van de Good Food 1-strategie de volgende activiteiten uitgevoerd om technische basisinformatie te verstrekken waarmee burgers een ecologische moestuin kunnen aanleggen:

- De workshops "Cultiver en ville", gratis kennismaking met stadslandbouw, hebben geholpen om een groot aantal mensen een opleiding van hoge kwaliteit te geven, op een lokale, grassroots manier die voor iedereen toegankelijk is. Tussen 10 en 15 workshops over verschillende onderwerpen werden aangeboden aan lokale overheden en OCMW's (FR en NL): 18 lokale overheden en 10 OCMW's waren betrokken gedurende de 3 jaar van dit project. 65% van de deelnemers verbeterde hun praktijken en 30% begon te kweken na de opleiding. Als gevolg van de terugtrekking van de dienstverlener en de beperkte personele en budgettaire middelen bij BE, werd het contract voor de workshops niet verlengd in 2020.
- Het Maîtres Maraîchers (MM) netwerk, gelanceerd in 2011 en beheerd door de vzw Tournesol voor de duur van de strategie, is gebaseerd op competente, vrijwillige burgerintermediairs die in staat zijn om amateur ecologisch stedelijk tuinieren te promoten, te motiveren, gerust te stellen en te adviseren aan diegenen die hun experiment willen starten of voortzetten. Het doel van het netwerk is om MM's in staat te stellen hun kennis en ervaring te verbeteren door middel van bijeenkomsten, uitwisselingen, bezoeken, conferenties en bijscholing. Om het jaar krijgen ongeveer dertig MM's een training in stadstuinieren (theorie, praktijk, promotie). Sinds 2011 zijn er 206 GM afgestudeerd, waarvan ongeveer 80% in 2020 nog actief zal zijn.
- De non-profitorganisatie "Le Début des Haricots" is de regionale referentie op het gebied van verenigingen die moestuinen voor het grote publiek en steunpunten (lokale overheden, verenigingen, enz.) ondersteunen. Ze wordt ondersteund bij het begeleiden en verspreiden van informatie, het sensibiliseren en geven van opleidingen, het begeleiden en ondersteunen van projecten en het deelnemen aan netwerken. Er zijn momenteel 1.816 abonnees op de nieuwsbrief en ongeveer 200 verzoeken om informatie en hulp van particulieren per jaar.

RBC 2.9.3	Bevorderen van het ecologisch beheer van de groene ruimten, openbare ruimten, parken en tuinen.	Verspreiden van het referentiesysteem voor ecologisch en landschappelijk beheer van groene ruimten.	Gecoördineerde uitvoering van de maatregel 10 van het GNP. Het promoten van het ecologisch beheer van openbare ruimten en groene ruimten is ook één van de prioriteiten van het GNP. Dat plan stelt de verspreiding voorop van een gids met goede praktijken (maatregel 2) en van een referentiesysteem voor ecologisch en landschappelijk beheer van de groene ruimten (maatregel 10).
----------------------	---	---	--

2018 – 2019
Het referentiesysteem is momenteel niet beschikbaar. Er zijn co-creatie workshops opgestart met de belangrijkste betrokken publieke actoren.
Geschatte beschikbaarheid tegen 2021.

2020 – 2022: doelstellingen niet behaald

Na strategische reflectie werd de creatie van het referentiekader uitgesteld. Om redenen van efficiëntie werd besloten om de inspanningen te richten op de ontwikkeling van standaard technische clausules voor het ecologisch beheer van open ruimten, evenals op het creëren van een standaardmethodologie voor het opstellen van ecologische beheerplannen. Deze werkzaamheden moeten worden voortgezet in het kader van het programma 2023-2027, oftewel het volgende Gewestelijk Natuurplan.

RBC 2.9.4	Bevorderen van het ecologisch beheer van de groene ruimten, openbare ruimten, parken en tuinen.	Label toekennen aan de park- en tuinondernemingen die zich verbinden tot pesticidenreductie.	Beschikbaarheid van het referentiesysteem voor ecologisch en landschapsbeheer van groene ruimten; Beschikbaarheid van de gids voor goede praktijken.
----------------------------	---	--	---

Het Gewest zal een labelingsysteem voorstellen voor park- en tuinbedrijven die werkzaam zijn op het Brussels grondgebied. Deze labeling zal meer bepaald betrekking hebben op het achterwege laten van pesticiden of het beperkt inzetten van producten met een lage milieu-impact, enz.

2018 – 2019 : Niet aangevat. Bij gebrek aan voldoende personeel wordt deze actie niet uitgevoerd. Er zal echter vanaf 2020 een aanvullende benadering worden toegepast om de sector van park- en tuinaannemers te ondersteunen door de creatie van een cluster van ondernemingen (economische cluster) om de aanwezigheid van natuur in en rond gebouwen te versterken, via het ontwerp en de uitvoering van exemplarische ecologische inrichtingen.
2020 – 2022 : Actie niet uitgevoerd De hierboven genoemde oprichting van een bedrijvencluster was geen succes. Bij gebrek aan voldoende personele en budgettaire middelen werd deze actie niet uitgevoerd.

❖ Scheppen van de nodige voorwaarden om de implementatie van IPM te bevorderen

Ref.	Doelstelling	Actie	KSF
BH G 2.9. 5	Begeleiden van de professionals van de stedelijke landbouw.	Opzetten van een dienst voor begeleiding en deskundigheid in duurzame stedelijke landbouw.	Werking van de begeleidingsdienst. Coördinatie met de Good Food-strategie.
	De dienst voor begeleiding en deskundigheid inzake stedelijke landbouw die wordt ontwikkeld in het kader van de Good Food-strategie zal ook advies en deskundigheid aanbieden over de toepassing van de principes van de geïntegreerde gewasbescherming of van de biologische landbouw gericht op de landbouwers van het gewest.		
	2018 – 2019 De dienst 'Brusselse Facilitator voor Stadslandbouw' werd opgericht om de personen die projecten rond stadslandbouw opzetten te informeren en te ondersteunen, met name op het gebied van de productietechnieken. Toch zou het nodig zijn dat deze dienst zijn expertise inzake geïntegreerde bestrijding verder ontwikkelt, een onderwerp dat op dit moment nog weinig aan bod komt, noch in de onlinetools, noch tijdens de begeleiding. Links met syllabi en opleidingen voor de fytolicentie (waarin de principes van geïntegreerde bestrijding al aan bod komen) moeten nog worden ontwikkeld.		
	2020 – 2022: Actie gedeeltelijk voltooid. De situatie is niet veranderd ten opzichte van 2018, als gevolg van een gebrek aan voldoende personele middelen.		
BHG 2.9.6	Begeleiden van de professionals van de stedelijke landbouw.	Bevorderen van actieonderzoeksactiviteiten op het gebied van stedelijke landbouw.	Uitwisselingsruimten met de onderzoekswereld. Coördinatie met de Good Food-strategie.
	Het actieonderzoek inzake innoverende praktijken in de stadslandbouw zal worden bevorderd en zullen de resultaten worden toegankelijk gemaakt en verspreid. Deze actie wordt ontwikkeld in het kader van de Good Food-strategie (voorschrift 10).		
	Onderzoek en acties rond stadslandbouw zijn uitgevoerd in het kader van het door Innoviris (Brussels Instituut voor Onderzoek en Innovatie) gefinancierde 'co-creatie'-programma: - Het project SPINCOOP (2015-2018), gericht op het bestuderen van de voorwaarden voor economische en agro-ecologische levensvatbaarheid, veerkracht en het creëren van werkgelegenheid volgens het SPIN Farming-model (Small Plot Intensive Farming) zoals dat in Brussel is aangepast door de tuinderscoöperatie Cycle Farm. http://www.cocreate.brussels/-SPINCOOP-?type=article&id=73&lang=nl - Het project ULTRA-TREE (2015-2018), voor de ontwikkeling van hulpmiddelen voor de installatie van tuinbouwprojecten op kleine oppervlakten in de peri-urbane gebieden van Brussel http://www.cocreate.brussels/-UltraTree-?lang=nl - Het project SAULE (2017-2020), met als doel na te denken over de mogelijke verbanden tussen landbouwprojecten en nieuwe woningen in de stad. Het project richt zich op de Ferme du Chant des Cailles in Watermaal-Bosvoorde en de Aartshertogenwijk – Logis-Floréal.		

<http://www.cocreate.brussels/-Saule-?lang=nl>

2020 – 2022

Voortzetting en afsluiting van bovengenoemde projecten. De beschrijving, resultaten en belangrijkste resultaten van deze projecten zijn beschikbaar op de [co-create website](#).

Implementatie van het FEDER BoerenBruxselPaysans-project, dat onder meer de oprichting omvat van een landbouwtestruimte in Anderlecht, met technische en methodologische ondersteuning voor producenten.

Voor meer informatie over dit project, zie de [projectpagina](#).

BHG 2.9.7 Begeleiden van de professionals van de stedelijke landbouw. | Voorstellen van een monitoringcentrum voor schadelijke organismen en van een aangepast waarschuwingssysteem. | Coördinatie met de Good Food-strategie.

Bij de monitoring van de schadelijke organismen zal een proefproject van een gewestelijk waarschuwingssysteem worden opgezet om de producenten te waarschuwen zodat ze in een vroeg stadium gepast kunnen reageren. Partnerschappen met de bestaande waarschuwingdiensten zullen worden bestudeerd.

Actie niet uitgevoerd
Door gebrek aan voldoende personele middelen werd deze actie niet uitgevoerd.

BHG 2.9.8 Begeleiden van de professionals van de stedelijke landbouw. | Uitvoerig beschrijven van de algemene principes van geïntegreerde gewasbescherming in startersgidsen voor professionele voedingsmiddelenproducenten. | Gecoördineerde uitvoering van voorschrift 5 van de Good Food-strategie.

De algemene principes van geïntegreerde (biologische) gewasbescherming worden bovendien in herinnering gebracht en uitvoerig beschreven in de startersgidsen voor de toekomstige landbouwprofessionals, zoals die worden vooropgesteld door de Good Food-strategie (voorschrift 5).

Actie niet uitgevoerd
Door gebrek aan voldoende personele middelen werd deze actie niet uitgevoerd.

BHG 2.9.9 Begeleiden van de professionals van de stedelijke landbouw. | Het naleven van de principes van de geïntegreerde gewasbescherming als voorwaarde stellen voor het toekennen van gewestelijke steun aan de voedselproductie. | Gecoördineerde uitvoering van voorschrift 6 van de Good Food-strategie.

De gewestelijke financiële steun voor specifieke voedselproductieprojecten, met name in het kader van de Good Food-strategie (voorschrift 6) zal afhankelijk worden gemaakt van de naleving van de principes van geïntegreerde gewasbescherming.

2019 :
Er is een discussie op gang gebracht en voorstellen in die zin zijn geformuleerd in het kader van het opstellen van de verordening over de landbouwfinanciering. Leefmilieu Brussel stuurt dit project echter niet aan.

2020 – 2022: Actie gedeeltelijk afgerond

Hoewel er vooruitgang is geboekt met het ontwerp van ordonnantie betreffende de financiering van de landbouw (ondersteund door Brussel Economie en Werkgelegenheid), is het nog niet goedgekeurd of aangenomen door de regering.

BHG 2.9.10 Begeleiden van de professionals van groene ruimten en openbare ruimten, van ontwerp tot onderhoud. | Waarborgen van de werking van de “pool voor gedifferentieerd beheer” binnen Leefmilieu Brussel. | Mise en œuvre coordonnée de la mesure 8 du PRN ; Coordination avec les autres facilitateurs au sein de l'administration

De “pool voor gedifferentieerd beheer” die binnen Leefmilieu Brussel werd opgericht zal de professionals die openbare en groene ruimten aanleggen en beheren begeleiden. Deze pool is gefuseerd met de Natuurfacilitator, zoals wordt vooropgesteld in het GNP (Maatregel 8) en zal bijdragen tot de goede uitvoering van zijn opdrachten.

2018 :

De functie van Natuurfacilitator werd in 2018 ingevoerd door de dienst Natuurplan van de afdeling Groene Ruimten van Leefmilieu Brussel. De Natuurfacilitator biedt advies en informatie aan de Brusselse professionals via een e-mailcontactadres (nature@environnement.brussels).

2019 :

Hij heeft in 2019 zijn capaciteit versterkt om terreinprojecten te ondersteunen (bezoeken, opstellen van beheerplannen en bestekken, follow-up van werven, enz.) en neemt principieel het verbod op het gebruik van pesticiden op in al zijn documenten en aanbevelingen.

<https://leefmilieu.brussels/news/professionals-van-het-leefmilieu-doe-een-beroep-op-de-natuurfacilitator>

2020 – 2022: (terugkerende) actie uitgevoerd

Voortzetting van de activiteiten van de Natuurfacilitator, verbetering van de ondersteuning en ontwikkelde koppelingen met de opleiding van de Natuuracademie (creëren van inhoud die aansluit bij vragen/verzoeken die de Natuurfacilitator vaak ontvangt).

BHG 2.9.11	Begeleiden van de professionals van groene ruimten en openbare ruimten, van ontwerp tot onderhoud.	Ontwikkelen en bijhouden van de wetenschappelijke en technische kennis die nodig is voor de productie van opleidings- sensibiliserings-, informatie- en begeleidingsmateriaal.	Uitwisselingsruimten met de onderzoekswereld.
De “pool voor gedifferentieerd beheer” zal ervoor zorgen dat de kennis die nodig is voor zijn werking wordt ontwikkeld en bijgewerkt.			

2018 – 2019 : Niet aangevat.

Bij gebrek aan voldoende menselijke en financiële middelen wordt deze actie niet uitgevoerd.

2020 – 2022: (terugkerende) actie uitgevoerd

Er werd een ontwerp bureau gespecialiseerd in ecologie gemobiliseerd om de Natuurfacilitator te ondersteunen, om zijn expertise ter beschikking te stellen tijdens specifieke ondersteuning, maar ook om nieuwe inhoud (technische fiches, technische clausules, training) te ontwikkelen over het onderwerp ecologisch beheer van open ruimtes.

BHG 2.9.12	Begeleiden van de professionals van groene ruimten en openbare ruimten, van ontwerp tot onderhoud.	Opzetten van een uitwisselingsplatform tussen verantwoordelijken voor gewasbescherming in overheidsdiensten.	Gecoördineerde uitvoering van maatregel 2 van het GNP; Organisatie van ten minste twee vergaderingen per jaar.
Er zal een uitwisselingsplatform worden opgezet om de overdracht van informatie en de uitwisseling van goede praktijken te bevorderen tussen de verantwoordelijken voor gewasbescherming binnen de overheidsdiensten.			

Actie niet uitgevoerd

Door gebrek aan voldoende personele middelen werd deze actie niet uitgevoerd.

BHG 2.9.13	Begeleiden van de professionals van groene ruimten en openbare ruimten, van ontwerp tot	Opzetten van een netwerk en stimuleren van uitwisselingen tussen professionals die buitenruimten ontwerpen, aanleggen en onderhouden.	Organisatie van ten minste een rondetafelconferentie per jaar.
-----------------------	---	---	--

De actie van het opzetten van een netwerk zal niet beperkt blijven tot de overheidsdiensten en ook meer algemeen gericht zijn op de groene sectoren en de inrichtingsprofessionals (stedenbouwkundigen, architecten, enz.).

Bij gebrek aan voldoende personeel wordt deze actie niet uitgevoerd. Een deel ervan wordt echter uitgevoerd tijdens de seminars van het Competentiecentrum Ecologisch Beheer.

BHG 2.9.14	Begeleiden van de professionals van groene ruimten en openbare ruimten, van ontwerp tot onderhoud.	Voorstellen van een monitoringcentrum voor schadelijke organismen en van een aangepast waarschuwingssysteem (buiten landbouwgebied).	Uitvoering van de acties BHG 2.9.12 en 2.9.13.
Zie BHG 2.9.7.			
2019 : In 2019 werd begonnen met een vergelijkende analyse van de bestaande monitoringsystemen in België en andere landen, in afwachting van een versterking van de personeelsmiddelen om deze ber af te ronden en de operationele fase van het project op te starten.			
2020 – 2022: Actie niet uitgevoerd Door een gebrek aan voldoende personele middelen kon deze actie niet worden voortgezet.			
BHG 2.9.15	Begeleiden van de professionals van groene ruimten en openbare ruimten, van ontwerp tot onderhoud.	Voorstellen van modelvoorschriften voor het opstellen van bestekken.	Gecoördineerde uitvoering van maatregel 12, voorschrift 2 van het GNP.
Het Gewest zal modelvoorschriften voorstellen om op te nemen in de bestekken, en die bijvoorbeeld opnemen in het typebestek voor werken op de openbare weg.			
2019 Een herziening van het typebestek (technisch bestek) van Brussel Mobiliteit is aangevat met het oog op publicatie eind 2020. Leefmilieu Brussel neemt via meerdere betrokken afdelingen deel aan de thematische werkgroepen. De regering heeft gewezen op de noodzakelijke koppeling tussen hoofdstuk K (aanplantingen) en het toekomstige referentiesysteem voor ecologisch beheer, waaraan parallel zal worden gewerkt. Tegelijkertijd zijn er onderhandelingen gestart met de Union Nationale des entreprises du paysage (UNEP) in Frankrijk, over het gebruik van 'professionele landschapsregels' voor bedrijven die groene ruimten aanleggen. Deze regels kunnen worden geïntegreerd in het referentiesysteem.			
2020 – 2022: Actie gedeeltelijk afgerond - Voortdurende deelname van Leefmilieu Brussel aan de herziening van de standaardspecificaties (CCT) van Brussel Mobiliteit - Leefmilieu Brussel heeft de rechten verworven voor de aanpassing van de "professionele landschapsregels" van het UNEP. Deze zijn nog niet allemaal aangepast of gepubliceerd. - Huidige ontwikkeling van specificaties voor ecologisch beheer in samenwerking met de SLRB. Uiteindelijk zullen ook clausules voor het opstellen van beheerplannen moeten worden ontwikkeld. De actie werd daarom voortgezet, maar de deliverables zijn nog niet beschikbaar.			

❖ Versterking van de uniforme beginselen van IPM

Ref.	Objectif	Action	KSF
BHG 2.9.16	Bevorderen van de toepassing van de principes van geïntegreerde gewasbescherming.	Begeleiden van de afwijkingen van de ordonnantie van 20 juni 2013.	Consolidatie van de ordonnantie van 20 juni 2013.

Het Gewest zal de modaliteiten bestuderen van een afwijkingsprocedure om het gebruik van de GBM zo goed mogelijk te begeleiden en toe te zien op de naleving van de principes van IPM, die samenhangt met de andere afwijkingsregelingen die van kracht zijn.

2018 :
Er wordt nagedacht over de afwijkende modaliteiten, over het model van de verordening van 1 maart 2012. Gezien de termijnen voor de goedkeuring van een nieuwe wettekst, wordt het project tot de volgende zittingsperiode in de koelkast gezet.

2019 :
De ontwerpverordening wordt geleidelijk aangepast om aan andere ambities te voldoen, meer algemeen dan alleen het verminderen van bestrijdingsmiddelen. De afrondings- en adoptiewerkzaamheden worden in 2020 gestart.

2020 – 2022: Actie gedeeltelijk afgerond

Het werk aan de ontwikkeling van een nieuwe verordening inzake “ecologisch beheer” (waarbij de verordening van 20 juni 2013 werd ingetrokken) werd voortgezet, maar kon niet leiden tot afronding en een adoptieprocedure.

BHG 2.9.17	Bevorderen van de toepassing van de principes van geïntegreerde gewasbescherming. Het Gewest zal de mogelijkheid bestuderen om het regelgevend kader te versoepelen zodat de producten die het minst zorgwekkend zijn voor de gezondheid van de gebruikers en voor het leefmilieu gebruikt kunnen worden.	Als eerste keuze de voorkeur geven aan het gebruik van biopesticiden en/of producten met een laag risico wanneer een afwijking mogelijk is.	Consolidatie van de ordonnantie van 20 juni 2013.
-------------------	--	---	---

Zie actie BHG 2.9.16

BHG 2.9.18	Waarborgen van de naleving van de algemene principes van geïntegreerde gewasbescherming. Een regelmatige controle zal worden georganiseerd van de getroffen maatregelen om te garanderen dat de principes van geïntegreerde gewasbescherming worden nageleefd.	Controleren van de naleving van de wettelijke bepalingen over geïntegreerde gewasbescherming.	Besluit 'Geïntegreerde gewasbescherming' overeenkomstig artikel 12 van de ordonnantie van 20 juni 2013. Organisatie van regelmatige controles
-------------------	---	---	--

2019:
Een ontwerpbesluit 'geïntegreerde bestrijding' is voorbereid, maar uiteindelijk werd besloten te wachten op de nieuwe ordonnantie 'ecologisch beheer' (cf. BHG 2.9.16) alvorens de goedkeuringsprocedure te starten.

2020 – 2022: Actie gedeeltelijk afgerond

Omdat de goedkeuring van het nieuwe besluit inzake “ecologisch beheer” werd uitgesteld, kon het ontwerpbesluit voor “geïntegreerde controle” niet worden aangenomen.

BHG 2.9.19	Verduidelijken van de begrippen ecologisch beheer en biologische bestrijding.	Waarborgen van de samenhang van de voorschriften op het gebied van het gebruik van pesticiden, instandhouding van de natuur en bestrijding van invasieve soorten, ten opzichte van de doelstellingen van ecologisch beheer en biologische bestrijding.	Juridische en technische definitie van de concepten.
-------------------	---	--	--

Het Gewest zal ervoor zorgen dat verschillende concepten (ecologisch beheer, biologische bestrijding, biocontrole, enz.), hun onderlinge samenhang en de samenhang ervan ten opzichte van de gewestelijke regelgevingen wordt verduidelijkt.

Zie actie BHG 2.9.16

❖ Aanmoedigen van de implementatie van IPM in sectorspecifieke richtsnoeren

Ref.	Doelstelling	Actie	KSF
------	--------------	-------	-----

BHG 2.9.20	Aan de professionals richtsnoeren over geïntegreerde gewasbescherming ter beschikking stellen die specifiek zijn voor de betrokken teelten of sectoren. Het Gewest zal specifieke richtsnoeren voor bepaalde teelten erkennen en/of voorstellen, en hierbij rekening houden met de bijzonderheden van de landbouw- of tuinbouwpraktijk in een stedelijke omgeving.	Voorstellen van specifieke richtsnoeren voor de relevante teelten.	Besluit 'Geïntegreerde gewasbescherming' overeenkomstig artikel 12 van de ordonnantie van 20 juni 2013.
	2019: In het kader van het Competentiecentrum Ecologisch Beheer is vooronderzoek verricht en zijn 13 (nog niet gepubliceerde) fiches voor geïntegreerde bestrijding opgesteld. Bij gebrek aan besluit zullen deze fiches enkel ter informatie dienen.		
	2020 – 2022: Actie gedeeltelijk afgerond De 13 geïntegreerde ongediertebestrijdingsbladen zijn geleverd, evenals nieuwe bladen over ongedierte in het gazon. Deze moeten echter nog worden aangepast voordat ze binnenkort verschijnen.		
BHG 2.9.21	Aan de professionals richtsnoeren over geïntegreerde gewasbescherming ter beschikking stellen die specifiek zijn voor de betrokken teelten of sectoren. Het Gewest zal specifieke richtsnoeren voor bepaalde teelten erkennen en/of voorstellen.	Voorstellen van richtsnoeren op het gebied van geïntegreerde gewasbescherming toegepast op verschillende elementen van het stedelijk landschap.	Besluit 'Geïntegreerde gewasbescherming' overeenkomstig artikel 12 van de ordonnantie van 20 juni 2013; Gecoördineerde uitvoering van de maatregel 2, voorschrift 1 van het GNP.
	2019 Zie actie BHG 2.9.20.		
	Naast het redactionele werk dat in 2018 is gestart, zijn er specifieke fiches over het beheer van de gazonziektes besteld. Levering gepland eind 2020.		
	2020 – 2022: Actie gedeeltelijk afgerond De specifieke “grasmatten” zijn geleverd, maar moeten nog worden aangepast voordat ze binnenkort worden gepubliceerd.		

2.10 Indicatoren

Ref.	Doelstelling	Actie	KSF
Bel. 2.10.1 	Beschikbaarheid van indicatoren voor het beleid inzake het beheer inzake van GBM.	Bijdrage aan het NAPAN Dash board voor GBM door de indicatoren ter beschikking te stellen die geselecteerd worden door de NTF.	Jaarlijkse update van het Dash Board van het NAPAN.
	Om de risico's van GBM te kunnen beheren, worden de indicatoren van het dashboard die ontwikkeld werden tijdens het vorige NAPAN-programma regelmatig geüpdatet. Daartoe behoren de identificatie van gebruikstrends van bepaalde werkzame stoffen (b.v. stoffen die aanleiding geven tot bijzondere bezorgdheid), of praktijken die extra aandacht verdienen en goede praktijken die als voorbeeld kunnen worden gesteld zoals vermeld in richtlijn 2009/128.		
	Doel gedeeltelijk behaald Het dashboard is al vele jaren in ontwikkeling. De vertraging wordt verklaard door de omvang van de uit te voeren werkzaamheden in verhouding tot het beschikbare personeel en de prioriteiten die aan dit instrument worden gegeven, dat niet verplicht is. In dit stadium omvat het 28 indicatoren die de vijf pijlers van de DPSIR-aanpak illustreren (Drivers, Pressure, Status, Impact en Responses). De indicatoren maken gebruik van beschikbare gegevens die worden gecombineerd om bruikbare indices te verkrijgen voor het monitoren van het probleem van gewasbeschermingsmiddelen. De gegevens zijn met name afkomstig van de monitoring van de verkoop van gewasbeschermingsmiddelen, de monitoring van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, economische gegevens over de landbouwproductie en de milieumonitoring die in de regio's wordt uitgevoerd. Publicatie zal plaatsvinden in 2024.		

Bel.
2.10.2

Ontwikkeling van Europese indicatoren.

Follow-up van de selectieprocedure van Europese indicatoren.

Actieve deelname aan Europese initiatieven.

De Europese initiatieven betreffende geharmoniseerde indicatoren zoals voorzien in artikel 11 van richtlijn 2009/128 moeten actief opgevolgd worden door de Belgische vertegenwoordigers om het NAPAN Dash Board dat werd ontwikkeld in Bel. 2.10.1 te optimaliseren.

Doel bereikt

Op het niveau van de Europese Unie werd geleidelijk een beperkte reeks indicatoren (HRI1 en HRI2) ontwikkeld en gepubliceerd in 2019, via Richtlijn 2019/782. Er werd een uitgebreidere serie verwacht en deze werd uiteindelijk in juni 2022 gepubliceerd als onderdeel van de voorgestelde SUR-regeling [url 1]. Momenteel bestaat de beperkte set uit twee indicatoren: de eerste (HRI1) is gebaseerd op nationale verkoopstatistieken, de tweede (HRI2) is gebaseerd op het aantal autorisaties van 120 dagen. De HRI1 en HRI2 werden vanaf september 2019 berekend en gepubliceerd op Phytoweb (FR, NL, DE) [url 24], samen met de prioriteitspunten die uit deze indices werden geïdentificeerd. In juni 2022 heeft de Europese Commissie in haar voorstel voor een verordening ON de HRI1-indicator overgenomen en deze ontwikkeld tot twee indicatoren F2F1 en F2F2 om er instrumenten van te maken voor het monitoren van nationale actieplannen. Dankzij de op NAPAN-niveau verworven ervaring kon België de relevantie van deze indicatoren beoordelen en snel een alternatief voor de F2F1-indicator voorstellen.

Nuttige links:

[url1] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1656414584486&uri=COM%3A2022%3A305%3AFIN>

[url2] <https://fytoweb.be/fr/plan-de-reduction/vigilance/table-de-bord/les-indicateurs-de-risk-harmonise-de-lue>

[url3] <https://fytoweb.be/nl/reductieplan/waakzaamheid/overzicht-van-gewasbeschermingsmiddelen/de-geharmoniseerde-europese-risico>

[url4] <https://fytoweb.be/de/reduzierungsplan/wachsamkeit/uebersichtstabelle/die-harmonisierten-risikoindikatoren-der-eu>

BHG
2.10.1

Verstrekken van gegevens over het | Opzetten van een "pestidenobservatorium".

Werking van de "pool voor gedifferentieerd beheer", bijdrage aan de verslag van de Staat van het Leefmilieu.

Op basis van verschillende informatiebronnen moeten de gegevens over het gebruik en de vermindering van het gebruik van pesticiden in het BHG verzameld kunnen worden, zodat men zich rekenschap kan geven van de doeltreffendheid van het programma en de weerslag van de wetgevingen die op het grondgebied van het gewest werden aangenomen (doeltreffendheid, kosten, enz).

2018 - 2019

Het opstellen van indicatoren wordt bemoeilijkt door het tekort aan personeel en door het gebrek aan systematisering van de gegevensoverdracht (wettelijke mazen in de wet, onduidelijkheden over de bevoegde overheden, enz.). Daarnaast worden ook onderzoeksprojecten ondersteund of gestart met betrekking tot de blootstelling van bestuivers aan pesticiden (studies URBEESTRESS en TOXIFLORE, zie BHG-actie 2.3.7 voor meer details).

Er is een begin gemaakt met de harmonisatie van de gebruiksgegevens van de spoorwegbeheerders om bij te dragen aan de nationale indicatoren.

2020 – 2022: Actie gedeeltelijk afgerond

Ondanks de verbetering en harmonisatie van de gegevensverzameling in het kader van vrijstellingen voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, blijft de kennis over het gebruik van pesticiden op het regionale grondgebied onvolledig.

De verordening inzake pesticiden van 20 juni 2013 voorziet niet in de systematisering van het verzamelen van informatie over het gebruik van producten. Over het geheel genomen beschikken we daarom niet over precieze gegevens over de hoeveelheden pesticiden die in onze regio worden gebruikt. De verkoopgegevens die momenteel op federaal niveau worden verzameld, zijn niet geregionaliseerd en laten geen gedetailleerde analyse toe die het mogelijk zou maken om de effectiviteit van regionale maatregelen te evalueren, noch om de meest problematische toepassingen onder de aandacht te brengen. Deze kloof blijft bestaan en zal in het programma 2023-2027 moeten worden aangepakt.

2.11 Risicobeperkende maatregelen

Ref.	Doelstelling	Actie	KSF
Bel. 2.11.1 	Evaluatie van de relevantie en de haalbaarheid van de risicobeperkende maatregelen toe te passen door de gebruikers van GBM.	a) Overzicht van risicobeperkende maatregelen. De belangrijkste risicobeperkende maatregelen worden bekeken en beoordeeld op basis van hun haalbaarheidsniveau. Er wordt overleg georganiseerd met belanghebbenden. b) Het beleid herbekijken. Waar nodig worden toelatingen voor GBM of risicobeperkende maatregelen herbekeken.	Tegen 2020, een stand van zaken van de belangrijkste risicobeperkende maatregelen. Tegen 2022, een overeenkomst voor het herbekijken van risicobeperkende maatregelen en/of toelatingsbeleid voor GBM.

Ref.	Doelstelling	Actie	KSF
		Er wordt overleg georganiseerd met de belanghebbenden.	
	Het aanleggen van bufferzones voor waterbescherming of het dragen van persoonlijke beschermingsmiddelen zijn voorbeelden van risicobeperkende maatregelen die ten grondslag liggen aan de toelatingsprocedure. Deze maatregelen zijn basisvoorwaarden om een toelating te kunnen krijgen.		
	a) De belangrijkste risicobeperkende maatregelen (bufferzones, persoonlijke beschermingsmiddelen, enz.) worden overlopen en geëvalueerd op basis van hun relevantie en haalbaarheid.		
	b) De ingezamelde informatie dient als basis voor het heroverwegen van een aantal risicobeperkende maatregelen. Daarnaast wordt deze informatie ook aangewend voor het heroverwegen van de toelating van verschillende producten en om, indien nodig, een gedragswijziging bij professionele gebruikers in dit verband aan te moedigen. Op basis van deze resultaten worden risicobeperkende maatregelen en/of toelatingen heroverwogen en besproken met de stakeholders.		
	a) a) In eerste instantie is een overzicht opgesteld van alle mogelijke risicobeperkende maatregelen of andere waarschuwingsszinnen die zijn opgenomen in bestaande toelatingen voor gewasbeschermingsmiddelen. Dit overzicht is beoordeeld op de begrijpelijkheid, haalbaarheid en bruikbaarheid van de maatregelen. Dit gebeurde in samenwerking tussen de koepelorganisatie van landbouwwakbonden Agrofront en de koepelorganisatie van fabrikanten van gewasbeschermingsmiddelen Phytofar (nu Belplant), evenals de bevoegde federale en regionale overheden. In 2018 en 2019 zijn er meerdere bijeenkomsten georganiseerd. De rapporten zijn beschikbaar. Als gevolg hiervan is een inventarisatie gemaakt, waarbij alle redenering is meegenomen om te komen tot een lijst van enerzijds de inzendingen die later zullen worden gebruikt, en anderzijds de inzendingen die een diepgaandere discussie verdienen. Op basis hiervan beperkte het tweede deel van dit actiepunt zich tot het herwerken van de risicobeperkende maatregel tot instelling van bufferzones voor oppervlaktewateren en bewoners. b) b) Eind 2019 werd een eerste consultatie georganiseerd om informatie te verzamelen en discussie mogelijk te maken over een nieuw concept voor het instellen van bufferzones. Wat het eerste deel van deze actie betreft, vond overleg plaats tussen Agrofront, Phytofar (nu Belplant) en de bevoegde regionale en federale autoriteiten. De federale overheid legde hen een voorstel voor waarbij vaste bufferzones zonder gebruik van pesticiden langs oppervlaktewateren zouden worden aangelegd, maar dit bleek voor de getroffen gebieden onhaalbaar. De actie werd daarom in een andere vorm overgenomen in het volgende reductieprogramma, namelijk dat de beschikbaarheid van gewasbeschermingsmiddelen bepaald zou worden door bufferzones of andere risicobeperkende maatregelen die in de regio's van kracht zijn (zie acties Bel. 3.6.2 en Bel. 3.7.1 van het reductieprogramma 2023-2027).		

2.12 Beheer en opvolging van het plan

Ref.	Doelstelling	Actie	KSF
Bel. 2.12.1 	Gecoördineerd nationaal rapport.	Coördinatie van het rapport binnen de NTF.	Publicatie van een nationaal rapport in 2022.
	Aan het einde van het programma in 2022 zal er een nationaal rapport opgesteld en gepubliceerd worden dat de specifieke rapporten van de NTF-leden coördineert.		
	Doel bereikt		
	Het eindrapport over het NAPAN-programma 2018-2022 zal in het najaar van 2023 worden afgerond. Het Fed Equity Report. en Bel. zal worden gepubliceerd op NAPANWeb (FR, NL, DE) [url 1-3] en op de website van de Europese Commissie (EN) [url 4]. Op regionale websites zullen links naar regionale beoordelingsrapporten worden geplaatst.		
	Nuttige links:		
	[url1] https://fytoweb.be/fr/plan-de-reduction/nationaal-actie-plan-daction-national-napan		
	[url2] https://fytoweb.be/nl/reductieplan/nationaal-actie-plan-daction-national-napan		
	[url3] https://fytoweb.be/de/reduzierungsplan/nationaal-actie-plan-daction-national-napan		
	[url4] https://food.ec.europa.eu/plants/pesticides/sustainable-use-pesticides/national-action-plans		
Bel. 2.12.2 	Coördinatie van het NAPAN.	De werking van de NTF definiëren en verzekeren.	Werkings van de NTF en van de NAPAN Adviesraad.

Elke lid die bevoegd is voor het NAPAN is betrokken bij de samenwerking en de coördinatie binnen de NTF. Belanghebbenden zijn betrokken bij het NAPAN via de NAPAN Adviesraad.

Doel bereikt

De coördinatie van NAPAN werd verzekerd door de NAPAN Task Force met advies van de NAPAN Adviesraad, die elk in principe 4 keer per jaar bijeenkomt. De NAPAN Task Force (FR, NL, DE) [url 1-3] kwam 21 keer bijeen om Bel-projecten te coördineren, en om relevante informatie uit te wisselen voor de implementatie van NAPAN. Op 22 februari 2018 heeft zij de nieuwe richtlijnen met betrekking tot verplichte informatie over verkoopplaatsen van fytofarmaceutische producten voor amateurs laten valideren door de uitgebreide Interministeriële Conferentie over het Milieu. De NAPAN-raad (FR, NL, DE) [url 4-6] (52 effectieve leden + 17 in Cc) kwam 14 keer bijeen en werd 4 keer geannuleerd wegens gebrek aan onderwerpen. Er zijn twee schriftelijke consultaties georganiseerd. Belanghebbenden worden nu uitgenodigd om een onderwerp van hun keuze aan de Raad voor te leggen. Sinds de COVID-crisis is de Raad virtueel bijeengekomen.

Nuttige links:

- [url1] <https://fytoweb.be/fr/plan-de-reduction/plan-daction-national/napan-task-force>
- [url2] <https://fytoweb.be/nl/reductieplan/nationaal-actie-plan/napan-task-force>
- [url3] <https://fytoweb.be/de/reduzierungsplan/nationaal-actie-plan-daction-national/napan-taskforce>
- [url4] <https://fytoweb.be/fr/plan-de-reduction/concertation/conseil-davis>
- [url5] <https://fytoweb.be/nl/reductieplan/overleg/adviesraad>
- [url6] <https://fytoweb.be/de/reduzierungsplan/konzertierung/beirat>

Bel.
2.12.3

Het publiek actief betrekken in de hele besluitvorming aangaande het NAPAN.

Raadpleging van het publiek aangaande NAPAN 2023-2027.

Rapport aangaande de raadpleging van het publiek in 2022.

In 2022 zal het publiek geraadpleegd worden om het programma te bepalen voor het NAPAN in de periode 2023-2027.

Doel bereikt

Tussen 17 januari en 20 maart 2022 werd een openbare raadpleging georganiseerd via het online platform napan.monopinion.belgium.be. Dankzij dit platform konden burgers en stakeholders hun mening geven over het gehele ontwerp-NAPAN-programma voor de periode 2023-2027, dat wil zeggen over alle acties voorgesteld door het PFRP en door de regionale programma's. Daarnaast was het ook mogelijk om per e-mail of schriftelijk te reageren. Voor het ontwerp van Vlaams programma werd tussen 15 juli en 3 september 2022 een nieuwe publieke consultatie georganiseerd. Elk bevoegd gezag reageerde op de ontvangen commentaren op de acties waarvoor het bevoegd is in een rapport dat in het najaar van 2023 zal verschijnen. Er werd ook een rapport opgesteld waarin werd gereageerd op de ontvangen opmerkingen over gezamenlijke acties (Bel.) en op algemene opmerkingen. Het rapport over Fed-aandelen, Bel-aandelen, en algemene commentaren zullen op Phytoweb worden gepubliceerd. Er zullen links worden verstrekt naar regionale rapporten. Rekening houdend met de ontvangen commentaren werden de ontwerpprogramma's aangepast en opnieuw besproken met alle bevoegde autoriteiten (via de NAPAN Task Force), met belanghebbenden (via de NAPAN Adviesraad) en met de betrokken bedrijven. Bel-aandelen, werden op 29 september 2022 goedgekeurd door de Uitgebreide Interministeriële Conferentie over het Milieu (CIEE).

Coördinatie :

Voor Leefmilieu Brussel: Henri CAULIER , Julien RUELLE
Supraregionale coördinatie (NTF) : Henri CAULIER

Rédactie : Henri CAULIER, Julien Ruelle

Verantw. Uitg. : Barbara DEWULF – Avenue du Port 86C/3000- 1000 Bruxelles